

R M K III
~~1411~~

N° 2020.

Teljes

RMK III. 1411. / 2. péld.
(„B”-variáns.)

757

THEOLOGIA

VIRTUS

JURISPRUDENTIA

Collegium Argentense

PHILOSOPHIA

HONOR

MEDICINA

DISPUTATIO
DE
NOBILITATE,

Id est

De Nobilitatis virtutibus, immunitatibus, privilegiis, & honoribus &c.

QUAM

Summè Nobilissimo adjuvante,
In Inclytâ Academiâ

ARGENTORATENSI,

Præside

Viro Clarissimo,

DN. MATTHIA BERNEGGERO,
ELOQVENTIÆ PROFESS.
Pub.

*Publici exercitii gratiâ propugnabit
die p. lunis,*

AUTHOR

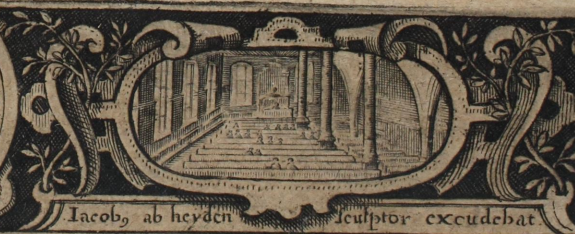
BALTHASAR FRISOWITZ,
N. Vngarus.

Cicero pro P. Sextio.

*Omnes boni semper NOBILITATI favemus, & quia utile
est Reipub. nobiles homines esse dignos majoribus suis:
& quia valet apud nos clarorum hominum & bene de
Reipub. meritorum memoria etiam mortuorum.*

ARGENTORATI

Typis IOHANNIS REPIII, Anno 1627.

Jacob, ab heyden Sculptor exudebat

Per... ..

W
S
H

Perillustri ac Generoso Domino,

DOM. FRANCISCO LISTIO,
LIBERO BARONI IN KETTSEE,
Prellenkirchen & Kabold, Domino in Somlio
& Janoshaza &c. Domino meo

Clementi,

S. P. D.

Ecce venit ad Te, perillustri Domine,
Frisowitzii nostri de Nobilitate disser-
tatio. Sed & ego affectu ac stylo unâ ve-
nio, nō tam hoc epistolico ceu fomite
veterem illam tuam in me benevolentia, qua ni-
hil mihi est aut erit antiquius, instauraturus: nec
enim extinctam, ac ne quidem imminutā credo:
quā fidem facturus, & hoc tantum locorum in-
tervallū, & istud propē decennii spatium, quo al-
ter absumus altero, nihil dum decerpisse de pristi-
nā illā cū meā, tum cæterorum Academicorum
in Te observantiā, studio, cultu, quem, dum nobis-
cum ageres, meritissimo tuo apud nos omnes ex-
citasti. Et quidem illustrium tuarum virtutū juxta
studiorūque tantō recordatio nobis jucundior
accidit, quantō nunc taliū arctior annona est. Sci-
licet hæc bella civica, in perniciem Europæ (falsus
sim!) eruptura, vix ullos amplius Blagayos, Listios,

Maltzanos, Cziganos, Kochtitzkios, Wolzognios, Guldensternos, & his similes generosas animas, gemmas ante hoc decennium Academiae nostrae, huc venire patiuntur, ac praesentia non magis quam voce, quam doctrinae multiplici specimine, quam denique virtutis suae gloria, & urbem & Academiam implere. Alios genere ac fortunis minores & ipsos plerosque seu temporum difficultas, seu fatale quoddam fastidium, a tractandis intentiore cura studii abstinet. Ita fit, ut haec asperrima tempestas non furculum unum alterumve defringat Eruditionis: sed ipsas propè cum radicibus arbores evulsura, solitudinem vastitatemque Musarum sacriis inductura videatur. Ut autem chronici morbi laneo pede veniunt, & plumbeo, ut sic dicam, recedunt; utque corpora lentis accessibus augescunt, citò extinguuntur: & infirmitatis humanae naturam, tardiora sunt remedia quam mala: sic ingenia studiaque facilius oppresseris, quam revocaveris. Cum porro adolescentior aetas huius aevi, nostro quidem augurio votisque, in ea tempora sit incaesa, quo, depulsis bellorum nubibus, pax candida coelum nostrum ferenabit iterum; & quo Musae, parum abest quin enectae, certè confectae, sanguinem, & spiritum, & vitam recipient, ac ad patriae revaliturae praesidium ex angulis undique conquirentur, optimè profectò sibi consulunt illi qui fluctibus hisce

ce temporum asperrimis obluetati, nec aliorum torpescientium exempla iudiciaque morati, jam nunc viridioribus annis opes sibi Doctrinae parant, in Reipublicae feliciore usum promendas, tantò pretiosiores olim, quantò rariores inventu futuras. Cuiusmodi quidem in futurum providos, benigntate Numinis non nimium paucos adhuc superesse si negem, injuriam fecero praestabili multorum lectissimorum juvenum industriae. Quos inter, is quem occupavi dicere, Nobilissimus FRISOWITZIUS noster haudquaquam postremas tenet. Viderunt hunc pridem Gymnasia patriae florentissima, Leutschovienae & Pattakienae (ubi loci Generoso fratri tuo JOANNI, familiaris & charus ex condiscipulatu redditus est) imbibentem feliciter optimorum studiorum artiumque rudimenta, & minora illa, sed quae si negligas, non sit majoribus locus. Vidit dehinc in Borussia nobile Gymnasium Elbingense, doctrinae virtutisque laude magis ac magis efflorescentem. Vidit illustris Academia Viadrina biennium & eo amplius, per læta ac lata Musarum vireta grassantem ad arduum illum Eloquentiae collem. Denique vidit Academia nostra per annum & quod excurrit, Eloquentiae studiis, Historiarum, Politices, ipsiusque Juris studia conjugio felicissimo miscentem: nec flosculos amplius, sed jam certos ac deformatos ostendentem fructus, quos an-

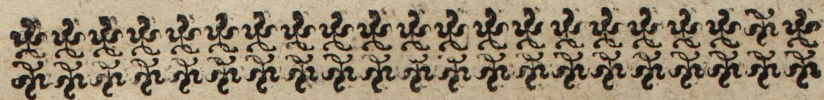

ni provenientes ad matritatem perducunt, ex-
mio (nec me fallit augurium) inclyti vestri Regni
cum emolumento, ac Reipub. Christianæ bono.

Cæterum ut eruditionis hujus ac industriæ suæ
specimē aliquod & suis ostenderet, & nobis relin-
queret, hanc se dignam de Nobilitate dissertatio-
nem suo pte ipse Marte, sinēq; Theseo conscripsit,
Academico publicè disputantium examini subji-
ciendam: cujus propugnandæ moderatorē hono-
rarium ut me constitui paterer, non tam eò factū,
quod in materiā mihi parū cognitā sufficienter
id à me præstari posse confiderem, quàm quod o-
peram qualemcunq; meam poscenti negare, du-
cerem ab amicitia nostræ jure alienum. Hanc dis-
putationem, ab homine & patriæ communione
juncto, & pridem in Academiā Viadrinā, cum illu-
strissimum Comitē PETRUM BETHLEN eò stu-
diorum causā deduxisses, alloquio & gratiā tuā di-
gno viso, eodēmq; postmodum in Aula Serenissi-
mi Principis GABRIELIS, argumenta tui favoris
experto nec pauca nec obscura, reverenter obla-
tam ut hilari fronte recipias, & cum Auctori, tum
mihi, utriq; prælustris Tuæ Dignitatis cultori per-
petuo, deinceps quoq; faveas, quanto possumus
opere, qua par est submissione rogamus V. PP. Ar-
gentorati, Calendis Junii, anno R. O. MDCXXVII.

All. T. Generositati
devotissimus,

Matthias Berneggerus.

NOBILISSIMO ET OMNI- GENA VIRTUTE LAUDATISSIMO

VIRO, DN. BALTHASARO FRISOWITZ &c.

Fautori optimè de me me-
rito.

Ridicula & mira est, simul & narratio verā,
Orbem in Museo totum habitare tuo.
Namque illic manes SLEIDANI nocte dieque
Solis ad exortum, Solis ad Occiduum
Te ducunt: memoranda canunt: gesta omnia narrant:
In requie est dulci dulcis & irrequies:
Nobili hinc locus est. Ibi dum prælustria tentas,
Hunc certè poteris Nobilitare magis.

M. Johannes Paulus Crusius, Professor
Academicus, Hospes Hospiti P.

Mars piter incerti si per discrimina belli,
Duraque longæva munia militia,
Ad seros titulo splendorem ferre nepotes
Nobile, præque aliis, nomen habere, facit:
Nescio Pannonius quū fortius urgeat hostes,
Pangar & hinc merito stemmata celsa suo.
Verum etiam si quid virtus, si Palladis artes
Efficiunt, palma est, Pannonia, illa tua.
Et modo tranquillam donarent secula pacem,
Esset ab ingenio laus tibi summa tuis:
Hoc quoque (quid reliquos dicam) Frisovvitzia virtus
Afferit, ille suos mactat honore lares,
Non equidem signis Otomanā à gente receptis,
Qualis multa tuos gloria tollit avos:
Sed studis Musarum, Astra & virginis, omnem
Quam vicina tibi Thracia barbariem

Pro-

Promittit, pulsus adest: plebeja perosus
Nomina, nobilibus mentem adiciū studiū:
Indeque NOBILITAS virtute & Marte decora,
Et primū à claris quæ trahitur proavis,
Non sua plebeja committi encomia penna,
Praconem & gaudet NOBILEM adesse virum.

Robertus Kœnigsmannus Argen-
toratenfis. L. Mqj. adjecit.

Distineor. Non culpa mea est. Ignoscito. Lectus
Me tener. An possit Clinicus ire procul?
Interea spes certa fovet mea pectora. Namque
Post Iovæ auxilium gaudia leta parat
Nobilium sidus Erisovvitzius. Ille ferendo
Semina Doctrina sit Medicina mihi.

Lubens Apposuit

Melchior Schmitz Varalienfis Scepufius
SS. Theol. Stud.

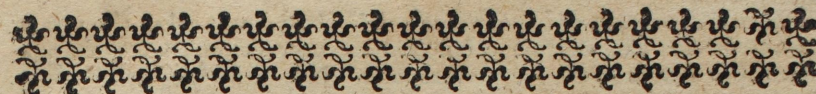
Differis intrepidus de Nobilitatū honore,
Hunc etenim bellè, nomine réque geris.
Perge ita, nec cesses dulces depromere flores;
Quos tibi Thespiadum turba novena tulit,
Vt patrios, doctus, cernens aliquando penates,
Eximiam laudem promere aere tuis.

Sigismundus Huditus Weteresolio Hun-
garus, L. L. St. gratulabundus posuit.

Idem, eidem.

NAgy böchületben mindennüt az Nemességet tartnak,
Minden nemzetek nekie nagy tisztességet adnak,
Feokép' az Tekéntetes. s. Nagyfagos Magyar orszagban
Mellyet ben' lakozok keresték sok hadakozasban.
Azért kegyelmedis akarta nilvan oltalmazni,
Az nemességnek hatalmat, s. fundamentombol mutatni,
Miczodas hozai tisztelendeö dolgok illyenek
Es mennit hasznalyon minden igaz nemes embernek
Szegén legén.

DI.

DISPUTATIO
DE
NOBILITATE.

PROOEMIUM.

Vantam Nobilitas mereatur laudem tam originis quam ampli-
tudinis ratione, nemo dicendo pro meritis decantare valet. Nam
ordinem nobilium, tanquam seminarium tum officiorum mu-
nerumque, tum magistratuū togatorum, tum verò maximè mi-
litia ergò habere oportet, Heigius. 1. quaest. 2. n. 65. Et bello nobi-
litas necessaria est: sine ea nec fides, nec fortitudo, nec prudentia
bellica praestatur. Adam. Contzen lib. 8. Politic. c. 20. ratione 3. Vthaud inconcin-
nè de ea dici possit, quod sit gloriae soboles, apex humanæ felicitatis, columna
honorum, tiara dignitatum & fons ejus, quod uspiam inter homines præclare lau-
dabiliterque geritur. In hujus ubertorem notitiam, de qualitatibus ejus & essen-
tiâ, præsentī tempore differere constitui, non quidem ostendendæ alicujus erudi-
tionis, siquidem me ipsum ita nunquam amavi; ut ingenii aliquam laudem au-
cuparer, aut doctrinæ alicujus venâer gloriam: sed quod ingenii & præclarorum
studiorum amore flagrantis officium ducam, idsequi, quod vetus proverbium mo-
net: ut si media tenere cupimus, ad rerum fastigia nitamur. Etenim si nihil su-
pra ingenii vires tentandum, nec unquam ex umbratili exercitatione in pulverem
& publicam Clarissimorum ac Doctiss. hominum prodeundum coronam esset,
nemo opinor ad ullam artium non dico perfectionem, sed ne mediocritatem qui-
dem perventurus esset. Adeoque tales apud Sapientes in audaciæ crimen mi-
nimè incident, qui conatum ad res maximas investigandas adhibent: imò qui id
non tentant, ignaviæ potius atque desidii culpandi. Quare ne in talem maculam
incidam, vobiscum Nobiliss. & Politiss. Studiosi, hanc qualem qualem disserta-
tiunculam (salvo tamen omnium saniorum iudicio) conferre volui, quæ si for-
san non omnibus ad stomachum, sciant me hîc nihil decidendi causa proposuis-
se, sed tantum disceptandi, discendi, audiendi. Quemadmodum enim aroma-
ta contrita magis redolent: ita & veritas, quanto magis conteritur & oppugna-
tur, tanto clarius in lucem profertur. Sicubi lapsus fuero, quod huic tam lu-
bricæ ætati facile accidere posse fateor, candidè monentes meliora sequendi,
promptus est animus. Cum Deo itaque Ter. Opt. Max. cujus vi ad omnia semper
progrediendum. Imper. Iustin. l. 2. in pr. C. de off. Praef. Prat. Afric. & sine cu-
jus, ope, honore, nihil ritè nihilq; providenter auspicandum. Plin. in Panegy. c.
1. p. jam jam exordior.

THESIS I.

DE eminentia Nobilitatis, secundum Philosophorum communem opinio-
nem, quibus æquum visum, à fundamento rem inchoare, pauca præmitte-
re necesse puto. Si enim naturæ vim & universi terrarum orbis conditionem in-
tueamur

Nobili-
tatis ne-
cessitas &
commen-
datio.

Eminen-
tia Nobi-
litis.

Eminentia Caelorum.

tueamur, nihil occurrit, quod non vel cætera dignitate vincat, vel ab alio rerum genere superetur. Consideremus & inspiciamus orbes cœlestes: hos profectò non eodem loco collocatos esse docent Astronomi. Nam in supremo loco cœlum Empireum, in secundo Crystallinum, in tertio Firmamentum, cœlum stellarum multitudine nobile; post hæc siderum errantium orbes ponunt: qui non tantum ordine ac specie, sed etiam virtute inter se longè dissimiles existunt: nec dubium est, quin nobiliores nobiliora loca teneant. Tiraq. de Nobil. c. 37. n. 157. Melchior Junius in Orat. de Nobil. Tom. prim. pag. 486. Hippol. à Coll. de Nobil. concl. 2.

Eminentia Elementorum.

2. Quis non credet, Elementorum etiam, ex quibus non animalia solum, sed plantæ, lapides, & metalla coalescunt, dissimilitudinem aliquam esse: videmus ignem elementorum omnium facile principem in summo collocatum loco, cujus vi subiecta corpora moventur & concitantur. Aërem animadvertimus esse humidum & calidum, aquam frigidam & humidam, terram siccam & frigidam. De terrestribus rebus, plantis, floribus, herbis, lapillis, arboribus, metallis quid? certe non nisi insipiens æqualitatem admittet. Pomus enim Asphyria, Triticum, Pepones, Lilium, Quercus, Avenæ, Napis, iridi præstant. In lapidibus quibus præminent Magnes, Marmora, Eboræ fossilis &c. In gemmis & lapillis quorum pretiosiores sunt Adamas, Margaritæ, Smaragdus, Opalus &c. In metallis etiam, inter quæ Aurum, Argentum, Æs præcellunt. Matth. Steph. de Nob. c. 1. n. 6. pag. 9. Adam. Rallius de Nob. & mercat. lib. 1. c. 1. p. 9. Hippol. à Coll. d. tr. cons. 5.

Eminentia animalium terrestrium.

3. Quis itaque de animalium terrestrium inter se eminentia dubitabit? illis imperant, Leones, Dracones, Elephantes, Pantheræ & similia: quis de volatiliis? inter quæ propter majorem excellentiam primum locum habet Phoenix, Aquila, Psittacus: quis de fluminum & fontium ambiget eminentia? ubi principem locum occupant, Tagus, Padus, Ganges &c. in piscibus inter quos regnant Balæna, Pistres, Orca, Tritones & his similes. Ipsæ quoque scientiæ nobilitatis nomen præstantioris atque eminentioris objecti ratione adipiscuntur. de prædictis videatur Matth. Steph. d. tr. & loc. Hippol. à Coll. concl. 4.

Homo omnium animantium nobiliss.

4. Quum igitur in belluis, rebus mutis, & cæteris omnibus videamus hunc ordinem teneri: quid mirum si in homine omnium animantium principe idem observetur? Magni interesse putamus ex quo genere sit procreatus canis, equus, ex quâ arbore furculus defractus: & quibus parentibus homo procreatus sit non curabimus? Plutarch. in Sylla & Lysandri comparatione. Iun. in orat. de Nob. d. 1. Hippol. concl. 7. Quare ad rem ipsam jam jam propius accedam: verum ita accedam, ut ejus multifariam æquivocationis seu notationis catellam exolvam: nihil siquidem, teste Scheg. in Top. p. 98. rerum intelligentiam, quàm vocabulorum varia significatio magis impedit.

Etymologia Nobilitatis.

5. Ad allusionem potius quam originationem seu etymologiam referendum videtur, quod placuit Nobilis aliis dici quasi non bilis, idè quod Nobiles præceteris mansueti potius & humani quàm ad elationem proni esse debeant. Felix Malleolus in dial. de Nob. & Rusticit. c. 7. Bart. Cassan. in catal. glor. mundi part. 8. confid. 32. Aliis imitatione Stoicorum quasi Nobis Lis, quasi superbia & fastus nobilitatis esset pedissequa. Sallust. in bello Jugurth. c. 64. p. de Metello. & Liv. lib. 9. c. 45. f. Aliis quasi non vilis: Felix Malleol. d. c. 7. pro qua opinione facit quod Nobiles & Viles invicem sibi opponuntur. Auth. Præfides in pr. C. de Episc. audient. & in l. ingenua 3. C. de Mursleg. & Gynæciar. Viles autem & ignobiles conjunguntur Nob. 90. c. 1. plerisque & verius quidem, à noscendo

scendo, quasi noscibilis. Robert Glaver in N. bel. politic. tit. Nobilitas. Hippol. à Coll. concl. 8. Tiraq. de Nob. c. 2. in pr. Petr. Greg. Tholos. de Rep. lib. 4. c. 2. n. 8. Adam. Contzen. Pol. lib. 8. c. 20. §. 3. Vnde fit, ut in generali significatione nobilis is dicatur, qui propter rem quampiam bonam vel malam præceteris hominibus innotuit. Iacob Curtius conject. tom. 1. lib. 2. c. 29. & famosus, illustris, insignis & splendidus est. Virgil. lib. 3. Æneid.

Est locus Italiæ in medio sub montibus altis Nobilis

id est notus, uti explicat Ioan. Arze ab Otalor de Nob. Hispan. c. 4. n. 4. & ipse Virgil. quid in ea dictione significare voluerit sequentibus declarat d. loc.

Et famâ multis memoratus in oris.

Contrà ignobilis dicitur cujus nomen cæteris obscurum & incognitum est, quod respexit Plaut. in Pseudolo.

Cum iis mihi

Nec locus nec sermo convenit, iis nunquam nobilis fui.

Vel Cicero in Paradox. Lapsa est ipsius libido, in muliere ignota: dolor ad pauciores pertinet quàm si petulans fuisset in aliqua nobili virgine. Ex quibus satis apparet, hinc opponi ignotam Nobili. Qui plura hujus generis velit, illum remitto ad Tiraquel. de Nob. c. 2. n. 3.

6. In specie verò Nobiles sunt, & de quibus nunc nobis est sermo, quorum vel nomen vel familia in Repub. clarior & omnibus notior, magisque noscibilis habetur. D. Befold. lib. 5. Pol. c. 11. §. 6. n. 38. Germanicè significat Nobilis *Edelmann*, à Germanica voce *Udel* convenientissimè se cum Græcorum *ἀδελφός* habet: quæ significat benè meritum seu præmio affectum. D. Befold. d. loc. Dicitur etiam *Ein Junker* verum non in illa plebe, à explicatione, quæ passim in regionibus Civem vel hospitem denotat, ubi ministros opificarios, suos Dominos vel magistros, *Junker* appellitare animadverti: sed quasi *Junker Herr*: ætate & robore juvenili pollens, armis rebusque gerendis aptior heros sive Dominus Matth. Steph. d. tr. c. 1. n. 11.

Significatio nobilitatis.

7. Contractor significatione olim apud Romanos Nobiles vocabantur, quorum majores curules magistratus, ut sunt Consulatus, Censura, Prætura, Ædilitas, gesserant. Bodin de Repub. lib. 3. c. 8. pag. 549. Hippol. à Coll. d. tr. concl. 9. Apud Græcos Nobiles dicebantur qui à stirpe Regum aut Heroum, puta Heraclidarum, Æacidarum, Cecropidarum, & aliorum id genus originem ducebant: aut qui ob res tum à se tum à majoribus præclare gestas publico decreto coronam auream, immunitates, statuas, primos confessus, victum in Prytæneo, vel similia cum laudatione consequiebantur. Bod. d. lib. & c. pag. 550. Hebræis quoque illustrium ac Nobilium virorum duo genera fuisse Nobilitatis legimus, alterum ab Aaronis stirpe, qui soli sacerdotes erant: alterum à stirpe Regum: cum enim gens illa summam bonorum omnium in religionis ac divini numinis cultu collocaret, ita sacerdotes, qui proxime ad immortalis Dei numen accederent Nobilissimos omnium judicabant, ut refert Bodinus d. lib. & c. pag. 551. ex Iosepho Antiquitatum Judaicæ scriptore.

8. De definitione Nobilitatis varia sunt inter Philosophos opinionum divortia: definitur secundum Aristot. lib. 2. Rhet. quod sit majorum claritas: secundum Boëtium lib. 3. prosa 6. de Consolatione philosophiæ quod sit quædam laus veniens de meritis parentum: secundum Gersonem in tr. de Nob. secundum patrum operum, quod sit eminentia quædam vel principalitas seu excellentia inter alias res sui generis, habens facultatem aliquam in illas præsertim propinquas influendi:

Definitio Nobil. Garria.

videatur Tholof. lib. 4. c. 2. n. 3. p. 37. secundum Ioan. Arze ab Otalor in summa. Nob. Hispan. p. 4. pr. c. 9. n. 4. quod sit dignitas qua quis legitime plebeja conditione eximitur, & per gradus exigitur: secundum Tiraq. de Nob. c. 6. n. 1. quod sit qualitas illata per principatum tenentem, qua quis ultra honestos plebejos acceptus ostenditur.

Causa efficiens Nobilis.

Imperator.

9. Fuit definitio, sequitur causa, & quidem efficiens, quæ etiam non una sola, sed multe sunt. Est autem primò causa eff. Nob. Imperator Romanus in toto Imperio Augustissimo. l. 3. §. 2. C. ubi Senatores vel Clariss. l. 3. C. de consul. & non sparg. ab his pecun. l. 2. §. fin. ff. de Natal. restit. Cassan. in Catalog. glor. mundi part. 8. confid. 17. In eo enim omnes dignitatum thesauri reconditi sunt Matth. de Afflict. in cap. 1. quis dicatur Dux &c. & ab eo tanquam à fonte fluere censentur. Noë. 53. §. per pul. hrum & paulatim. Gail. 1. Obser. 30. n. 21. ad quem rursus tamquam rivuli & flumina ad mare redeunt. Pavem. de juris dict. c. 4. n. 22. Sebast. Vant. tr. de milit. lib. 10. n. 10. in quo requiescunt tanquam thesauri in scrinio reconditi. Joh. Borcholt. de feud. c. 4. n. 12. & penes quem resident veluti scabellum pedum suorum. Simon. Majol. rom. 2. dier. cunicul. colloq. 6. Hinc merito dicitur nobilissimus l. 3. ff. de natal. restit. Et tanta est celsitudinis, ut parem ex mortalibus habeat neminem. Inde promanât Regalis splendor, Ducalis autoritas, Comitiva dignitas, Nobiliumque omnium jura inde suam originem habent Schönb. in Pol. lib. 5. c. 15. pag. 516. Qui solo verbo facit Civitatem, Bart. in l. 1. C. de Metrop. solo verbo creat Doctores. Cassan. Catal. glor. mund. part. 5. confid. 24. n. 91. solus habet jus legitimandi spurios & natalibus restituendi tot. rit. C. de nat. rest. Nemo siquidem notas vitiosæ opinionis abstergere potest nisi solus Imperator. Noë. 89. §. illud tamen. Theodor. Reinking. de Regim. secul. lib. 1. class. 5. cap. 6. n. 110. In summa omnes dignitates facit pro suo velle, ut ait Duar. de feud. c. 4. n. 8. & tanquam stella matutina eminet inter omnes Reges in medio nebula meridionalis l. pen. & ibi Bart. C. de bon. qua lib. Schneidvv. de feud. p. 3. n. 51.

Rex &c.

10. Rex in suo regno. Matth. Steph. de Jurisdic. lib. 2. p. 1. c. 2. n. 18. Ioan. Reynand de Nobil. n. 16. Habet enim Rex potestatis plenitudinem, ut omnia possit facere in regno suo quæ Imperator in Imperio. Dec. conf. 271. n. 4. & conf. 390. n. 10. & censetur tanquam Imperator. Rosenthal de Feud. c. 10. concl. 1. n. 6. Vult. de F. c. 3. n. 13. lib. 1. Estque in suo regno Monarcha & totum continens Bl. in c. cum venissent col. 2. extra de eo qui mitt. poss. Item adnumerantur etiam superiores non recognoscens. Tiraq. de Nob. c. 6. n. 6. quia in suo statu per similes existunt Imperatori Petr Anton de Petra tr. de jur. quæst. non tollend. c. 3. q. 4. n. 39. Porro Electores, Duces, Marchiones alique Romano Germ. Imperii Principes, quo ad suum Electoratum, Ducatum, Marchionatum, Principatum, Obrecht disp. Feud. 2. c. 5. n. 28. Ioan. Reynand. de Nobilit. n. 16. Tū quia superioritatem sublimi & regia Jurisdictionis lege sub nomine & qualitate der Landtsobrigkeit ordinario & proprio Marte concessum habent. Knich. tract. de sub. terris per tot. Tum quia tantum illi possunt in suo Elect. Ducatu, Marchio. Princip. quantum Imperator in toto Imperio. Roland à Valle Confil. 4. n. 3. l. 3. & conf. 29. n. 24. & 30. lib. 1. Gail. Obser. at. pract. lib. 1. obs. 21. n. 21. & lib. 2. obs. 57. n. 7. Borch. de F. c. 5. n. 87. Tum quia possunt leges universales quo ad suum Elect. Duc. &c. condere Petr. Ant. de Petra tr. de jur. quæst. non toll. c. 6. p. 2. n. 74. Tum quia is quem Princeps Nobilitavit, tametsi nec suam nec majorum virtute, nec ulla scientiarum cognitione clarus sit, omnium tamen I Consultorum consensu, nobiliū ac ordinum loco

Electores &c.

loco censerī placuit. Bod. de Rep. lib. 3. c. 8. p. 554. Tandem Archiduces Austriæ. Archiduc. non solum Nobiles sed etiam Comites Barones creare, usque insignia dare, tamæ ces Austriæ. restituere, spurios legitimare, omnesque concessis dignitatibus abutentes iisdem privare possunt, ex speciali Privilegio quod verbotenus habetur apud Munsterū in Cosmograph. lib. 3. c. 399. fol. noviss. edition. 974. 975. & ex parte etiam apud Gylman. Rerum in Camera judic. lib. 2. decis. 54. n. 59.

11. Occurrit ex prædictis quæstio: an is qui ab illo qui nobilitare potest Nobilitatus est, æqualis sit ei qui ab Imperat. vel Rege accepit Nobilitatem? Neg. Quæstio. ductus rationibus quæ extant apud Tiraquel. de Nob. c. 6. n. 7. & 8. Eo enim major habetur dignitas quo major concedens est l. 2. ibique gloss. ff. de albo scrib. Menoch. conf. 51. n. 29. lib. 1. & conf. 257. n. 42. lib. 5.

12. Iam consideranda venit causa materialis: quæ est homo ad Nobilitatem idoneus: ideo dico idoneus, quia secundum illud tritum non ex quovis ligno fit, Mercurius, vel ex quovis marmore Iovis statua: ita nec ex quolibet homine nobilis formatur, sed ex eo tantū qui virtuti deditus est, arg. l. inter 31. ff. de solut. Neque illud immerito, materia enim adeo non sufficit nisi apta sit & habilis, arg. l. 1. §. pen. ff. de risus. Quippe non esse, & esse sed inhabilem, paria sunt l. quotiens 6. ff. qui satis d. cog. l. 1. §. 2. ff. quod cuiusque universit. nom. nam inhabile & nihil equiparantur Rebuff. confil. 173. Vers. non obest. Quemadmodum enim ex nihilo nihil fit l. 7. §. cum quis 7. ff. de acquir. rer. dom. Ita nec ex inhabili vel homine virtute vacuo nobilis fieri potest. Nobilitas enim præsupponit virtutem: merentibus namque, non hominibus nihili, vitiisque contaminatis, virtutum præmia tribui convenit. l. 4. C. de stat. & imag. l. ut. gradatim ff. de mun. & hon. Si igitur virtus exulet quorsum præmium virtutis? propter l. 1. C. de castren. Noë. §. c. 9.

Materia Nobil.

13. Est autem virtus Nobilitatem generans duplex: vel Militaris quæ legionibus, vel civilis quæ legibus paratur, exinde duplex etiā erit constituenda Nobilitas, una quæ Marte five armis, altera quæ Arte five literis conciliatur. Vtraque enim virtus facit Nobilem. Tiraq. de Nob. c. 5. n. 5. Matth. Steph. d. tr. e. 4. n. 26. Vel exinde melius apparet:

Virtus Nobil. duplex.

Sunt duo quæ faciunt ut quis sit Nobilis

ARS MARS

Major ab arte venit gloria, Marte minor.

Sub militari virtute comprehendo fortitudinem & animi magnitudinem, quæ quis pro patria mortem bellicam honeste oppetere non detrectat: Cic. lib. 1. off. & lib. 3. de fin. Et Senec. epist. 44. Non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus: Animus facit nobilem, cui ex qua cunque conditione supra fortunam licet surgere. Et certe magnum est & nobilitate dignum, mortem contemnere, & pro libertate, dignitate ac salute omnium, vitam libenti animo, infra pectore profundere, nec ullum patriæ periculum vitæ denegare. Proæm. Inst. de Exc. tut. Cum enim non tam parentibus quam patriæ nascamur l. 1. §. generaliter 15. ff. de vent. in poss. mittend. l. nam quod ff. ad SC. Treb. l. 14. ff. de num. & hon. l. postlimi. 19. §. filius 7. ff. de capt. & post. lim. re. Vers. hoc augurium erit optimum, tueri patriam. Hector apud Hom. Iliad. 12: Dulce & decorum erit pro patria mori Horat. lib. 3. Carm. Ode 2. Hinc merito ij qui pro repub. ceciderunt in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur. d. proæm. Inst. de exc. tut. Xenoph. de reb. gestis Græc. lib. 2. Et Cicer. pro Plancio eos qui pro Repub. vitam reddiderunt, non mortem sed immortalitatem potius affectos esse judicat. Unde Turcæ nullorum animas majori compendio in cælum evolare credunt quam vi-

Virtus militaria.

rorum fortium, qui in bello cecidere. Aug. Busbeq. *epist. Tur. 3.* Hinc Solon statuit, ut eorum liberi qui pro Repub. dimicando mortem occubissent, de publico alerentur. Arist. *lib. 2. Pol. c. 6.* Legimus quoque in Historiographis, passim in regionibus ita populum fuisse excitatum, ut nullum pro repub. vitæ periculum recusarint, unde postea ad magnos honores fuerint evecti. Luc. Marcius ille, de quo Livius Rom. historiae scriptor Nobiliss. *lib. 25. c. 37.* qui Rempub. Rom. in Hispania collapsam restituit, humili susceptus, erat genere, at virtute militari affectus est, ut ad summos honores atque gloriam pervenerit. Idem Livius *lib. 27. c. 14.* M. Marcellum commemorat, qui primus Hannibalis impetum repressit, omniaque tandem virtute vinci, docuit. Quid de M. Agrippa dicam? aliàs loco ignobilem, verum militiâ bonum, victoria clarum, scientiâ præstantem; quem referente Tacito autore gravissimo *Annal. 1. c. 3. p.* Augustus Cæsar geminatis Consulatus extulit, mox defuncto Marcello generum sumpsit. De Sulpitio Quirino quid proferam? de hoc quoque Tacit. *3. Annal. 48.* inquit, quod fuerit oriundus modicis parētibus, at militiâ clarus; Consulatum sub Augusto meruerat. An adducendus fortissimus ille L. Marius & sexcenti alii humili loco nati? qui propter virtutem militarem ascenderunt ad honores amplissimos, posterisque suis Nobilitatis gloriam pepererunt. Nam Senatus P. Q. R. Marium istum primò Consulem, tametsi ignobilem genere, deinde Imperatorem belli contra Iugurtham gerendi selegit, deditque ei provinciam Numidiam, ut eleganter Sallustius *in Iug. c. 85.* commemorat. Bodin. *de Rep. l. 3. c. 8. p. 547.* Senec. *contro. 6. lib. 1.* Quò spectat illud Valer. Max. *lib. 3. c. 4.* Sæpe, inquit, evenit, ut & humili loco nati ad summam dignitatem confurgant.

Sub virtute Civili comprehendo & includo primò Iustitiam; iustitiam inquam quæ dicitur anima Civitatis, & perfectissima omnium virtutum. *N. 69.* in pr. quæ sola non modò Rempub. & imperia, sed societatem omnem munit & servat: Bonfinius *de Rebus Vng. decad. 1. lib. 3. p. 53.* Nam constat ex principio mundi: cum nondum essent homines certo aliquo jure devincti, & omnis vita mutuis esset injuriis & cædibus infesta, ii qui à potentioribus indignè premebantur, confugiebant ad aliquem iustitiâ & fide præstantem, qui ab iis injuriam propulsaret. Adeoque talis aliorum quidem vim reprimendo, aliorum verò miseriam sublevando, salutem omnium consulebat. Cum igitur populus universus animadverteret, quàm salutaris esset illa juris æqualitas, eum iustitiæ cultorem, cuius nimirum expertus fuerat iustitiam, ad summum evexit. Exempla desideras? Laërt. *lib. 1. lege,* ubi reperies quod Pittacus ille Mitylenæus iis iustitiæ artibus ad Imperii fastigium pervenerit. Sic quoque Numa Pompilius iustitiæ & æqualitatis studio dignus est omnium suffragio iudicatus, qui secundus à Romulo clavum Romæ teneret: Liv. *lib. 1. c. 18.* & Plutarch. *in Num. Pomp. Eacus, Minos, & Rhadamanthus,* iustitiæ magnitudine filii Iovis habiti sunt. Quid referam hîc Lycurgum, Draconem, Solonem, Mercurium & Phoroneum &c; de quibus egregiè Historicorum monumenta docent, quòd cum leges & jura describendo Civibus attulissent, amplissimos sibi honores quæserint, & nobilem stirpem in suos successores propagarint. Quid Aratum Sicyonium, qui cum nullus Imperator esset, eam tamen est gloriam beneficio iustitiæ consecutus, ut cum omnibus summis Imperatoribus jure sit conferendus? Plutarch. *in Arato.* Aristidem an negligam? qui iustitiæ integritate tantum laudis est affectus ut neq; Themistocles tantis rebus gestis apud Athenienses clarior haberetur. Plutarch. *in Aristid.* Plura addere possem exempla, si dubitarem ex his intelligi posse, iustitiam haud postremam esse viam, ad Nobilitatis & honorum amplificationem.

15. Ad

15. Adaumero deinde virtuti Civili Magnificentiam. nulla enim est virtus ad nobilitatis conditionem accommodatior. Ioan. Redin. *tr. de majest. princ. verbo largum benef. liberal. n. 4.* Bon. de Curtil. *tr. de Nob. p. 5. n. 15.* quæve majores amicitias & studia majora pariat atque conservet sine quibus vix suas opes firmare gloriamque ullam vix consequi quis potest. Confirmant id ipsum Historicorum annales, ubi multi liberalitate & magnificentiæ splendore illustra claritatis fundamenta jecere, dando, largiendo, amplissimisque beneficiis complures Cives obligando. In mentem venit Priscus Tarquinius, de quo apud Liv. *legi l. c. 35.* nonne licet exul & ignotus Romæ clarum nomen est adeptus, & ad Regni fastigium pervenit? Pelopem aspice: nonne licet barbarus & advena in ea Græciæ parte; quam à nomine suo Peloponnesum appellavit, magnificentiæ ratione rerum summam tenuit? Quid Cosinum Medicem, hujusque nepotem Laurentium, qui erat Leonis X. Pont. Max. Proavus, proponam? nonne hac magnificentia laude præstiterunt, ut Florentiæ Principatum & amplissimum dignitatis nomen obtinerent? Guicciard. *lib. 20. Hist.* Quapropter ut donare ornamentum est nobilium. Menoch. *lib. 6. præ. 59. n. 6.* laus regum. Cic. *in orat. pro Deiot. gloria Principum Imp. l. pen. C. de don. int. Vir. & ux. l. 1. C. de thesaur. proprii Senatorum l. si fil. fam. 7. §. 3. ff. de donat.* Ita avaritia Nobilitati est inimica, & certissimum vilitatis argumentum. Gvazzo *de Civil. convers. lib. 2.* Bon. de Curtil. *de Nob. part. 5. n. 19.* Porro Eloquentiam quoque includo *arg. l. 16. §. 6. ff. de pænis l. Cicero 39. ff. h. t. Tiraq. de Nob. c. 34. n. 21.* Eloquentia enim homines vagabundos in agris atque dispersos congregavit in populum, & ex feris atque immanibus mites reddidit & mansuetos. Eloquentia animi medicina ad vitia nimium elatos comprimit, depressosque elevat, & ignavos fortes efficit. Francisc. Patrit. *l. 2. tit. 4. de Instit. Reipub.* Eloquentia furem populum refrenat, aut metu periculum excitat. Conrad. Brunus *de Sedit. lib. 4. c. 2. n. 1. & seqq.* Nam ut de suo hoc mihi Virgil. Poëtarum Princeps concedat. *1. Aeneid.*

Magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus;
Iamque faces & saxa volant, furor arma ministrat:
Tum pietate gravem, ac meritis si forte Virum quem
Conspectere, silent: arrectisque auribus astant.
Ille legit dictis animos & pectora mulcet.

16. Denique inter virtutes Civiles, Iurisprudentiam, atque adeò in genere Scientiam jure suo comprehendo. Scientiâ enim totus illuminatur mundus. *Athen. habita C. Ne fil. pro patr. & Nobiliss. facit. l. 7. C. de postulando.* Vnde Salicetus, Cynus, Angelus Aretinus, Tiraquellus & alii maximi nominis Iuris Cons. Nobilitatem esse filiam scientiæ, constanter pronunciant. Fuit etiam Aristot. *lib. 4. Pol. c. 4* & Aulus Gellius assertor, *lib. 19. c. 10.* Seditibus, inquit, doctrina aut genere aut fortuna Nobilibus Viris. Cassiodorus *lib. 9. epistol. epist. 7.* innuit, quod doctrina faciliè exornat generosum, quæ etiam ex obscuro nobilem faciat. Aelius Spartianus, *in Iuliano Imperatore:* Dido, ait, Iuliano, qui post Pertinacem Imperium adeptus est, proavus fuit Salvius Iulianus, bis consul, præfectus Vibi, & Iurisconsultus, quod magis eum Nobilem fecit. Gennadius *in Catalog. Virorum Ill. str.* Severus, inquit, presbyter, cognomento Sulpitius Aquitanix provinciæ, vir genere & literis Nobilis. Plinius Manilium Senatorem, maximis appellat Nobilem doctrinis. Et Tullius *in orat. pro Rabirio posthumo.* Valerium vocat ex doctrina nobilem & clarum. Seneca *in libro de benef. 3. c. 28.* inquit: Nemo altero nobilior est nisi cujus ingenium est præstantius & bonis artibus

Magnificentia.

Eloquentia.

Iurisprudentia.

tibus cultius. Sic olim Alphēnus Sutrinæ tabernæ alumnus Romam profectus Iurisprud. cognitione tantum effecit, ut Consul crearetur. Ita Vlpianus non usque adeo nobilis, Alexandri Imper. eadem de causa tutor factus est. Hippol. 2. Coll. concl. 24. Hodie sexcentos videmus, Iurisprud. instructos ad nobilitatis gradum amplissimasque dignitates aspirare posterisque nobilitatem peperisse.

17. Verum, ita simpliciter intelligendum non est quasi sola militia vel scientia nobilitet. Tiraq. de Nob. c. 8. n. 5. sed ubi iusta accedit nobilitandi forma. Matth. Steph. de Nob. c. 4. n. 26. Nam apud Romanos, omnes Cives omnino militare cogebantur arg. l. 2. C. de his qui non implet. stip. l. fin. C. de veter. Polyb. lib. 6. Tacit. lib. 4. Ann. Bodin. lib. 3. c. 8. p. 547. Adeoque neque militia, neque sola scientia sufficit ad nobilitatem, nisi etiam cum militia & scientia concurrat autoritas Imperatoris tanquam fons & caput nobilitatis, ut dictum in §. 9. Et hac ratione appositè dici poterit Marte & Arte, id est armis & literis acquiri. Quod si verò ex hisce duobus requisitis unum desit, nimirum virtus in subiecto, vel autoritas Imperatoris aut Principis, certè nulla aut imperfecta erit Nobilitas.

18. Quæritur, utrum Nobilis per militiam, nobili Literato præferendus? quæstio hæc nova non est; cum teste Ant. de Guevar. lib. 1. c. 35. olim etiam inter Græcos & Romanos eadem fuerit controversia: Illis quod abundarent sapientibus. Guevar. d. l. c. 21. his quod præstarent militibus. Liv. & Flor. in Hist. Rom. primatum sibi vindicantibus. Occurrunt itaque hinc tres opiniones: altera pro armis: altera pro literis concludit: Tertia verò media est, æqualem & armis & literis honorem tribuens, quam fovet Reusn. lib. 1. art. stratag. cuius hæc est ratio: quod cum magna sit armis cum LL. cognatio, adeo ut fraternizent. proæm. Instit. & istorum alterum alterius auxilio semper egeat l. un. C. de Inst. in cod. conf. pr. ut arma parum proficiant foris, nisi domi prius tuerit consilium. Cic. 1. Off. sicut vicissim leges armorum præsidio servantur N. 25. c. 2. inf. pr. Et ergo armorum & legum quoque par & æqualis esse debeat dignitas. Pro armis concludit Cassan. catul. glor. mund. p. 1. c. 9. 10. §. 11. cuius ratio alia est à summa necessitate. Certè enim Respub. quæ militum præsidio non firmatur, omnium rapinis & injuriis est exposita, & ut verbo dicam, duobus malis, paupertate & servitute obruta jacet. Veget. lib. 1. de art. milit. inf. alia est ab ordine, ex quo prærogativa inducitur, & arma semper præcedunt. proæm. Instit. in pr. N. 24. p. N. 25. c. 1. pr. Pro literis: Schneid. ad pr. proæm. Instit. Lauterbach. de arm. §. lit. n. 54. quorum ratio alia est à maxima utilitate, certe enim vis nuda ac mera parum erit, nisi arte quadam & consilio temperetur. Lipf. 5. Pol. c. 2. sine hoc enim apparatus omnes sunt fumus, & viri funus. Idem. d. l. 5. c. 16. vr. Et hinc olim plus valuit mens Æneæ quàm manus Hectoris: Lauterb. d. l. n. 38. alia ab autoritate Cic. 1. off. ubi docet, Solonem consilio magis quàm Themistoclem victoriâ profuisse. Attende quid Livius dicat lib. 2. c. 43. Excellentibus ingeniis citius defuerit ars, quàm civem regant quam quàm hostem superent. Quid Tacitus 4. Hist. c. 1. In turbas & discordias pessimo cuique plurima vis: pax & quies bonis artibus indigent. Quid Valer. Max. lib. 2. c. 4. Expugnentur licet urbes, corripiantur gentes, regnis manus injiciantur: nisi foro & curiæ officium ac verecundia sua constiterit, partarum rerum cœlo cumulus æquatus, sedem stabilem non habebit. Nos quid dicemus? Æqualem censemus utriusque dignitatem, nisi præsens necessitas, unius conditionem efficiat nobiliorem: tum enim is præferendus quem præsentia magis exigunt. Videatur D. Thom. Lansius. Consult. de prærogati. certam inter milites & literatos. Camer. in hor. sub. centur. 3. c. 68. Richt. Axiom. Pol. 109. Sallust. in Catil. c. 1. §. 2, Adam. Contzen. Pol. lib. 4. c. 12.

19. Porro

19. Porro quæritur, uter Nobilior, & quis anteponendus, an qui nobilis ex genere, vacuus verò virtute: an verò qui non ex genere, sed propria virtute togata vel militari, nobilis est? Post. Affir. ausim. arg. l. 46. §. matrem in fin. ff. de Vacuus. V. S. Si enim magnificat atque honoretur Nobilitas propter virtutis opinionem, quid ni virtus omni nobilitate præstantior judicetur? Simon. Simon. de Nobil. c. 14. Nimirum bene agere Nobilitati præstat: Eurip. in Ægeo & Aristot. in fragm. de Nobil. Præstat autem si quis ipse sit virtute præditus quàm si avum aut alium ex majoribus talem habuerit. Ex genere enim nobilis quis est præsumptione potissimum arg. l. quod si nolit 31. §. 20. ff. de adilit. edit. Thol. lib. 6. syntag. jur. univ. c. 14. n. 7. Sed qui virtute & moribus fulget, ipse sibi aliquam nobilitatem adeptus est. Frid. Solis. rr. de lucro doris q. 16. n. 7. Fortior autem est dignitas quam quis habet per se, illà, quam quis habet per alium. l. 1. §. 2. ff. de off. procons. Qui ergo nobilis virtute propria caret, & majorum duntaxat suorum meritis commendari vult, aliena laudat, non sua. Senec. epist. 44. Cenotaphii instar est, quod genus, nomen & stemma foris ostendit, intus est vacuum. Desid. Erasim. epist. 47. ad Henric. 8. Reg. Angl. Et quod Euripides de viro bono, quem justum appellat, pronunciare non dubitavit: Bonus vir, ait, mihi nobilis videtur: qui verò justus non est, licet à patre meliore, quàm Iupiter sit, genus ducat, ignobilis mihi censetur. Harp. orat. 11. de vera nobilit. Nam ut Juvenal. Satyra 8. canit.

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice longo
Sanguine censer, pictosque ostendere vultus
Majorum, & stantes in curribus Æmilianos?
Quis fructus generis tabula jactare capaci.
Famosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male vivitur? ———

Et rursus:

Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria: Nobilitas sola est atque unica virtus.
Vel quod eleganter Codrus Vreolus voluit in epigrammatibus:
Sint tibi Gallorum rex & regina parentes,
Et maneat virtus pectore nulla tuo:
Non pluris faciam te quàm tibi rustica mater
Si sit, & ignotus rusticus ipse pater.

Concludemus igitur cū Tholosano l. 4. c. 2. n. 2. de Repub. Eos ubiq. esse nobiles, qui ex virtute sunt nobiles: qui verò tantum ex genere, domi solum & ex lege non natura sunt nobiles: adeoque quibus non est virtutis præstantia, generis claritas potius dedecori & ignobilitati est quàm laudi & gloriæ: idem Thol. n. 9. d. l.

20. Sed objicietur fortè ex virtute nobili, novitas? Is cum Mario apud Sall. respondere potest in Jug. c. 85. Vt objiciens idem faciat majoribus suis quibus uti & ipsi, ex virtute Nobilitas caput. Omnia enim quæ nunc vetustissima sunt, nova fuere. Tac. 11. Annal. n. 7. Hensl. disput. pol. 3. §. 13. Legat deinde is Val. Max. lib. 3. c. 8. Vt humilitas, inquit, amplitudinem venerari debet: ita nobilitati fovenda magis quam spernenda bonæ indolis novitas est. Audiatur Ciceronem Eloquentiæ Parentem: Sanctius est, inquit, me meis gestis florere, quàm majorum opinione niti, & ita vivere ut sim posteris meis nobilitatis initium atque virtutis exemplum. Sallust. in declam. quæ Cic. falso trib. p. 132. Percipiat rursus Solonem: Pulchrius est multò parari, quàm procreari Nobilem. Attendat Claudium Galenum: Generis, ait, nobilitas, quæ gloriatur, similis est publico singularum

Conclusio.

Nobilitas nihil obstat nobilitati.

larum

larum Civitatum numismati, quod apud eos valet qui instituerunt: apud alios vero adulterinum habetur. Memoriae insigat Vlystem, & regem, & ex Diis prognatum, ita dicentem:

Et genus, & pro avos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco

Recte proinde ridendos illos propinat Tholof. l. 4. de Rep. c. 2. n. 9. qui eos duntaxat nobiles putant, qui solâ ratione generationis nobiles dicuntur, & inde alii post illum: ac virtute sua nuper nobilitatos, vel beneficio Principum dignitate donatos, contemnant, & distinguendos à se putant. Quasi verò eorum majores & antecessores non fuerint etiam novi, ut supra dictum, & aliquando primum cogniti, similes aliis: quasi soli illi è cœlo lapsi essent, non cogitantes & suam nobilitatem olim consensu hominum probatam ex causâ aliqua, posse ex contraria abrogari. Huic consimile ferè Germanorum hoc:

Da Adam hæft/ vnd Eva span/
Wer ward damals ein Edelman.

Causa for-
malis No-
bilis.

Tacite.

Expressè.

21. Diximus supra h. 9. § 10. de causa efficiente, quæ est ipsa à plebejâ conditione exemptio facta ab eo qui nobilitandi jus habet: De causa formali, quomodo nimirum nobilis fiat, nunc agendum puto. Et fit quidem vel tacite, vel expressè. Tacite, quando sine creatione solemnî vel collatione diplomatum de sua dignitate Imperat. vel alius Princeps participat. Tiraq. de Nob. c. 6. n. 9. & si quem lateri suo, adherere sinat. Tiraq. de nob. c. 6. n. 10. si aliquem tanquam sui Palatii Cancellarium & Consiliarium assumit. Tiraq. d. l. n. 21. Sunt enim Consiliarii cor Principis, & pars corporis Principum. l. quisquis C. ad l. Iul. Majest. u. num corpus cû ipso constituunt. l. 8. C. de dignit. & dicuntur Principi inhærere sicuti stellæ firmamento cœli. Bald. in l. cum multa 7. C. de bon. qua lib. atque eum ita decorare putantur, ut splendor firmamentum. Cassan. catal. glor. mund. part. 10. conf. 24. Expressè, quando suam voluntatè evidenti aliquo actu declarat nobilitandi: nimirum vel collatione diplomatum, arg. l. 3. § viri 2. Cod. ubi senat. Sel Clar. quam nobilitandi consuetudinem, quæ fit per collationem diplomatum, & hodie in aula Potentiss. ac invictiss. nostri Imperatoris in usu esse constat, nec existimandum, nuper tantum capisse, ut tradit Schönb. in Pol. lib. 5. c. 15. p. 518. vel Lege, ut si quis ex genere procreetur Nobili. l. ult. C. de incol. § ibi Bart. l. mulieres C. de dignit. Non enim ex eo tantum, quod fit ex genere nobili, quis nobilis est: Genus namque & Nobilit. diversa esse ostendit Tiraq. de Nob. c. 2. n. 47. § seqq. Sed quia ob eam originem Princeps illum suis l. nobilitat, Tiraq. d. tr. c. 6. n. 11.

An Nobili?

Ille dicen-

do Princeps

qui à

Principe

per literas

nobilis ap-

pellatur?

22. Quæri posset, si quem in constitutione, vel literis, vel quovis alio modo manifestis, quæ extant apud Tiraq. c. 6. n. 24. Tum quia denominatio veritatem rei non immutat, ac nec Papalis quidem, ut ait Ioan. Andr. in addit. ad speculat. tit. de instr. edict. § porro l. si forte ff. de Cus. pecul. l. assumptio ff. ad municip. Tum quia nec sola nominatione probatur, quis ejus filius nominatus. § ult. Inst. de Adopt. Gail. 2. obser. 97. n. 5. § seqq. Tum quia similia verba blandiendi potius animo erga alienos sæpè proferuntur. l. 58. § 1. ff. de hered. instit. l. 12. ff. de jur. patron.

Causa fi-

nalis du-

plex: pri-

ma.

23. Causa finalis Nobilitatis duplex dari potest: prima ut cives apta ac decenti collatione, primi postremis, mediis utrisque, omnes omnibus, nexu quasi quodam ac vinculo inter se & cum Repub. conjungantur. Bodin. de Repub. lib. 3. c. 8. pr. Nec enim quicquam ordine aut ad intuendum pulchritudine, aut ad animi oblectationem jucundius, aut ad usum commodius esse potest. Hieron. Alban.

ban. Pergomat. de potest. Papa p. r. n. 15. Ordo enim seu graduum distinctio fovet & alit concordiam. Dec. ressp. 7. n. 71. vol. 3. Vbi namque ordo non est, ibi est confusio. Franc. Solson. in laud Lucer. colloq. n. 3. Qui igitur Cives omnes omnibus dignitate, ordine, loco, ita exæquare conantur, ut nihil primum in Civitate, nihil postremum, nihil medium, sed omnes omnibus sine ullo graduum discrimine confusos esse velint, perinde faciunt, ut subulci qui porcos omnes sive pingues sive macilentos in eandem harant compellunt. Thom. Bozius rom. 2. de signis Eccl. Dei lib. 22. c. 8. ex Chionist. vel qui hordeum, frumentum, orizam, milium, legumina &c. in unum acervum accumulunt, quæ ex re & singulorum seminum & universi acervi usum amittunt. Bodin. de Rep. d. pr. lib. 3. c. 8. Altera causa finalis est, ut virtuti debitum constituatur præmium. arg. l. semper 5. § 3. ff. de jur. immunit. l. § virtutum 4. C. de stat. § mag. & ne bene meriti inani spe laetentur, sed promeritis honorum titulis ad publicæ salutis studium inflammantur. Schönb. lib. 3. Pol. c. 20. in pr. pag. 279. Huc leges respicere, hoc omnibus bene constitutis nationibus propositum esse debet, ut homines magnarum rerum cupidos, quamvis sint sæpè numero sua sponte ad juvandam Rempub. incitati, gloriæ tamen cupiditate multo vehementius ad publicæ salutis studium inflamment, inquit Petrin. Bellus tr. de re milit. tit. 1. p. 7. oper. n. 1. Quid enim esset indignius, quam nullum præmium propter bene merita claris in Repub. viris esse constitutum? aut quod præmium ex cogitabis, quo virtuti satisfieri aliqua ex parte possit, præter hoc dignitatis ac gloriæ? Quid etiam magis regium & magis magnificum, quam virtuti debitum dare testimonium, & titulis honestare dignitatem: ut hoc modo tum justitia conservetur, tum etiam complures in studium virtutis incitentur? Donis siquidem & gratis, blandimentis & honoribus ac muneribus quisque invitatur ad bonum. Cassan. in Catal. glor. mund. part. 1. confid. 10. inf. l. medicus 6. inf. C. de prof. § medic. Contra verò, ut canit Juvénalis lib. 4. Sat. 3.

Quis virtutem amplectitur ipsam,

Præmia si tollas?

Quis sese pro salute & incolumitate Reipub. in capitis discrimen inferet? quis publicam utilitatem emolumentis propriis anteponet? quis denique omnibus rebus post habitis, sapientiæ studia colat? si non prius ad spem quandam præmii excitatus fuerit? Benè & certè benè meus Sallust. Orat. 2. ad Iul. Cas. de Repub. ordinand. amara, inquit, per se virtus absque gloria. Et Ovvenus hodierni seculi Martialis in Epigr. Monast. Eth. n. 7.

Est labor ingratus quem debita præmia fallunt.

24. Ordinis ratione Effectus Nobilitatis sequitur: qui est perpetua ejus in posteris continuatio. Herm. Kirch. l. 1. de Leg. c. 4. n. 143. Cum enim liberi patris conditionem quo ad honores sequantur. l. cum legitimi 19. ff. de stat. hom. l. 1. § 2. ff. ad municip. l. eos 22. l. nullo 36. C. de decur. constat, à Patre, non à matre, nobilitatem in liberos derivari. d. l. 1. ff. ad munic. Cass. in catal. glor. mund. p. 8. confid. 8. habentur pro nobilibus, licet mater illorum fuerit plebeja & ignobilis. Bocer. de Regal. c. 2. n. 14. § seq. nam in causa nobilitatis à potiori fit denominatio. Tiraq. d. tr. c. 18. n. 20. atque forma quæ ex parte patris provenit, potentior est materiâ, quæ ex parte matris: Quia forma est omne agens, & sic vi Nobilis; & materia est famina patiens. Tiraq. d. l. n. 20. Vnde filii nec matris insignia portare. l. in familiis C. de relig. Tiraq. d. l. n. 21. nec ejus cognomen assumere possunt. Bon. de Curtil. tr. de Nob. p. 4. n. 28.

25. Dubitari hæc solet: An qui natus est ex patre Principe, Comite, Barone,

Secunda.

Effectus
Nobilita-
tis.

An nobilis Nobili, matre verò plebeja, potiatur eadem patris dignitate & privilegiis? Pro-
ille sit qui Affirmativà concludendum esse convincunt prædicta, & docet Bocér. *de Reg. c. 2.*
natus est *n. 14. cum seqq.* tum quia legitime nati liberi, quo ad dignitatem, familiam, gen-
ex matre & similia quæ juris Civ. sunt, patris non matris conditionem sequuntur: tum
plebeja, pa- etiam quia mulieres honore maritorum & genere nobilitantur. Ideoque iis et-
tre vero iam quod ex matre ignobili progeneri sunt, nihil quo ad successionem bonorum
Nobils. tam allodialiū quam feudaliū præjudicatur *2. Feud. 29.* consentit etiam Decret.
Regni Vngar. *part. 1. tit. 7.* Non dubito tamen quin filiorum nobilitas paterna eo
clarior & illustrior fiat, si ex parte matris præclara quoque nobilitas accedat. Tiraq.
de Nob. c. 18. n. 26.

An filius no- 26. Non levioris quæstionis est, an filii ante acceptam à Patre Nobilita-
biles appel- tem, nati, nobiles fiant, & ita privilegiis nobilitatis fruuntur? Affirm. Si enim fi-
landi, qui lius senatoris dicitur, qui natus antequam pater esset Senator *arg. l. senatoris 5. ff.*
ante na- *de senatoribus l. senator 11. C. de Dignit.* Vbi Ictus ostendit eum quoque senato-
etiam nobi- ris filium accipiendum esse, ac senatoria dignitate frui, qui à senatore per ado-
lratem ptionem susceptus est filius, etiam antequam pater ille adoptivus senatoriam di-
paternam, gnitatem adeptus esset. Porò si filius Decurionis, antequam Decurio *l. moris 9.*
nati sunt? *Ult. ff. de pen. l. 2. §. in filiis l. neque 61. C. de decur.* filius Civis antequam Ci-
vis. Menoch. *conf. 678. per tot. lib. 7.* filius Doctoris antequam Doctor. Guid Pap.
Dec. 389. per tot. filius advocati fisci antequam advocatus. *l. cum advocatus 8. C.*
de off. dicer. jud. filius Regis, Principis, Electoris antequam pater Rex, Prin-
ceps, Elector. Melch. Palacz. de Majorat. p. 2. q. 4. illat. 5. n. 1. Tiraq. *de Iur.*
Primogenit. q. 31. n. 12. & seqq. Quis negabit etiam Nobilem, qui natus ante-
quam pater nobilitatis diplomata acquisisset: Bocér. *de Regal. c. 2. n. 9. & seqq.*
Tiraq. *de Nob. c. 15. n. 7.* Debet enim filius felicitate patris frui. *arg. l. pen. C. de*
nupt. l. cum oportet. §. 1. ff. de bon. qua lib. l. 2. §. in filiis 2. ff. de Decurion.

An per a- 27. An adoptatus à patre Nobili efficiatur nobilis? quæstionis est: Ita vi-
doptionem detur dicendum ex multis partim juris textibus, partim aliorum Doctorum viro-
nobilitas rum rationibus: quia adoptio imitatur naturam *§. minorem 4. Instit. de adopt.*
acquiri facit etiam textus *in l. senatoris filium 5. ff. de adopt. & l. liberos 10. eod.* ubi à
possit? senatoribus adoptati, senatoriam dignitatem nanciscuntur: *tex. in l. per adoptio-*
nem 35. ff. de adopt. l. 32. ff. de ritu nupt. ubi libertinus ab ingenuo adoptatus, in-
genui jura nanciscitur: *l. 1. §. cognationem ff. unde cognat.* ubi dicitur adoptivos
in familia adoptiva, jura cognationis nancisci. Bodin. *lib. 3. de Repub. c. 8 p. 557.*
Si itaque adoptatus in alienam familiam transit, nempe adoptantis, utique & in
dignitatem & Nobilitatem familiæ annexam transivisse censendus erit. Theod.
Reinking. *de Reg. secul. lib. 1. class. 5. c. 11. n. 21.* Huc etiam suo tempore respexit
Ovid. *lib. 4. Fastor*

Hinc ad te magna descendit origine mensis,

Et sit adoptiva Nobilitate tuus.

Conclusio. Ipse Cicero *in orat. pro domo sua* apertissime dicit, filios adoptivos sequi condi-
tionem statumque patris adoptivi, ut si is pater esset patritii generis & filius talis
esset. Firma itaque erit conclusio, in adoptatum transire nobilitatem: sed ita ubi
speciali Principis autoritate id agitur *arg. l. sed si hoc. 10. §. 3. ff. de in jus vocand.*
l. quod principes 23. ff. de aq. plu. & arc. Decretū Regni Vngarici. part. 1. tit. 8. Mart.
Steph. de Nob. c. 5. n. 101. Contrà autem non procedit, nimirum si se Nobilis det
in adoptionem plebejo, Nobilisse non desinet. D. Befold. *lib. 1. pol. c. 11. §. 7. n. 54.*
& per l. 35. ff. de adopt. ubi traditur per adopt. non minui dignitatem, sed augeri:
concordat quoque, quod accidentale nunquam extinguit ac privat naturale.

28. Ad nobilitatis adquisitæ effectus, referuntur Privilegia, partim jure
communi, partim consuetudine, statuto, vel speciali lege Nobilitati concessa, &

competunt vel universaliter omnibus cujusque gradus Nobilibus, vel particu- **Privilegia**
lariter secundum unam quamque gradus prærogativam. Universaliter compe- **in præsum-**
tentium privilegiorum potiora consistunt in præsumptionibus: pro nobilibus **præsum-**
enim major quam pro plebeis stat virtutis, integritatis & innocentie præsum-
ptio. *l. si a bona fide ff. de Repud. Bon. de Curtil. tr. de Nob. p. 5. n. 28.* declinat enim
à malo & inclinat ad bonum nobilitas: Bobadilla *in suis Polir. lib. 1. c. 4. n. 17.* Vn-
de iis magis tam in testimoniis ferendis quam in aliis rebus creditur *l. 3. in pr. ff.*
de testibus Ioan. Arze ab Otalor *in Summ. nobil. Hispan. p. 4. cult. n. 10.* adeo ut
in quibusdam locis ad perhibendum testimonium personaliter comparere non
teneantur, sed sufficiat, si per scripturam sub fide sua absque corporali juramento
deponant, & depositionem designatam judici examinis transmittant. Meichsn.
lib. 1. de c. Cam. 30. n. 1. ubi ait quod nobilibus in scriptis deponentibus non qui-
dem ut testibus sed ut publicis personis, in loco in quo jurisdictionem habent,
credatur. Quemadmodum in regno Bohemiæ, in Archiducatu Austriæ, & du-
catu Bavarie, & aliis locis receptum esse testatur Gail. *1. obs. 101. n. 14. Steph. de Nob.*
c. 6. n. 19. Nec tantum in testimoniis ferendis, sed etiam cum de illorum re agi-
tur, magis creditur Nobilibus quam ignobilibus *l. 2. §. quæ omnia vers. antiqua*
C. de vet. jur. enucl. Tiraq. *de Nob. c. 20. n. 35.* Unde cū quid à nobilibus promittitur
videmus id sub nobilitatis fide, *bon. Udelichen glauben*, promitti, quasi nulla fir-
mior & securior in eo possit comperiri, nunquam quidem fallibilis aut ullo cum
tempore violanda. Matth. Steph. *de Nob. c. 6. n. 20.* Et fidiore semper censetur,
nec præsumuntur prodere Principem Matth. Steph. *d. c. n. 21.* Quare eos Prin-
ceps sibi comites adsciscit, & lateri suo potius adjungit quam plebejos. *l. omniū*
circ. prin. C. de testibus. Ioan. à Chokier *Thef. Polir. lib. 5. c. 2.* Tiraq. *de Nob. c. 20.*
n. 181. & in rebus arduis præ ceteris adhibentur *l. 1. C. de conduct. in pub. hor. & ad*
officia secularia obeunda præficiuntur. Nov. 15. in pr. Matt Steph. *de Nob. c. 6.*
n. 21. Chokier *in Thef. polir. lib. 5. c. 3.* & in legationibus expediendis aptiores ju-
dicantur. *l. sciend. 4. §. 5. ff. de Legat. Kirchn. de Legat. lib. 1. c. 4. n. 145. & seqq.*
c. 6. Cassan. Cat. glor. mund. p. 8. consil. 38. Tiraq. *de Nob. c. 20. n. 43. & seqq.* Nam
præterquam quod fidelius & prudentius legationem ceteris obire præsumantur,
advertendum est ne contemnatur legario, seque contemni putet is ad quem mit-
titur, nisi legati dignitas & ejus à quo mittitur, & ejus quoque ad quem destina-
tur, dignitati respondeat. Tiraq. *de Nob. c. 20. n. 45.* Ex quo illud Annibalis Sci-
pionem alloquentis apud Livium *lib. 30. cap. 30.* Vestri quoque ut audio patres,
non nihil etiam ob hoc, quia parum dignitatis in legatione erat, negaverunt pa-
cem & c. *& paulo post:* Legati Carthaginenses vocati quorum ætatibus dignita-
tibusque conspectis, nam longè primi Civitatis erant, tū pro se quisque dicere & c.
Et quod apud Homerum *lib. 9. Iliad.* Phœnix monet Achillem, ne conditionem
Agamemnonis ab Ulyssæ & Diomede in eam rem Legatis oblatam renuat, præfer-
tim ob huiusmodi legatos ex omni cætu Græcorum Nobilissimos.

29. Quædam Privilegia consistunt in reverentia & honoribus nobilitati **Privilegia**
deferendis: sunt enim nobiles præ ceteris honorandi: unde in salutationibus & **in reve-**
fessionibus præferendi. Matth. Steph. *de Nob. c. 6. n. 10.* & in judiciis sedendo lo-
cus iis assignandus; ad eorum domum accedendum, non ipsi cogendi domo reli-
cta, alios adire. Matth. Steph. *de Nob. c. 6. n. 16.* non tenentur ire pedes, sed equo
vel vehiculo uti debent. Gail. *2. obs. 99. n. 4. Tiraq. de nob. c. 20.* Quibus adsi-
pulator quod olim apud Romanos (Alex. ab. Alex. *lib. 5. genial. dierum. c. 18. in f.*)
Parthos & Persas lege Cÿri, equo vehi, aut pedes ire, nobilitatem à vulgo distin-
guebant. Sardus Ferrariens. *de moribus & ritibus gent. lib. 1. cap. 15.* Nul-
lus enim honestè genitus pedibus incedebat, ait Iustin. *lib. 4. & fac. l. 1. C. de ho-*

Privileg.
in nupt.
&
exequiis.

novat & hic, adeoque etiam facta eorum maiori solennitate & pompa pertractantur, l. fin. 7. §. Et si quidem s. C. de cur. furios. l. i. C. de tut. & cur. Unde eorum nuptiæ & exequiæ maioribus expensis & solennitatibus sunt celebrandæ, Steph. d. 21. c. 6. n. 16. In maiorem pompam, tempore exequiarum, imagines majorum, quas nostri hodie *Die Ahnen Schilde und Helm* vocant, deferuntur. Cass. in *Catal. glor. mund. p. 2. confid. 6.* Tiraq. de Nob. c. 20. n. 149. Id quod ex eo videre licet, dum antiqui Romani in funere Nobilissimi, cuiusque solebant præferre majorum imagines, ut tradunt Porphyrio & Acron interpretes Horatii, enarrantes, & ad id trabentes illud Horatii in *Epodo Ode 8.*

Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum.

Et Cor. Tacitus. lib. 3. *A. in fin.* Iunia Cassiæ uxoris Bruti funus cæteris solennitatibus est cohonestatum: viginti clarissimarum familiarum imagines antelatae sunt, Manlii, Quinctii aliaque ejusdem nobilitatis nomina. Et in pr. *hujus lib. c. 5.* legimus per Augustum in funere Drusi patris Germanici, imagines Claudiorum, Iuliorum prælatas. Et lib. 4. c. 9. apud eundem Tac. Tiberium in Drusi filii sui funere originem Iuliæ gentis, Aneam, omnesque Albanorum reges, Romulum & Appium Claudium, cæterasque Claudiorum effigies longo ordine produxisse. Et apud Plutarch. in *Vita Cæsaris* legere licet, ipsum Cæsarem in Iuliæ amittæ funere Marii statuas pro decore familiæ detulisse.

Privilegia
in immu-
nitatibus.

30. Quædam porro privilegia consistunt in immunitatibus. De eo enim constat, à civilibus personalibus officiis, plus oneris quam dignitatis adnexum habentibus, nobiles excusationem mereri: vel in penuriâ hominum persuaderi potius quam cogi debere. Tiraq. de Nob. c. 37. n. 16. Ac propterea vir nobilis tutelæ munus publicum ignobilium subire non cogitur. Matth. Steph. de Nob. c. 6. n. 30. Cassan. in *Catal. glor. mund. p. 7. confid. 3. p. 8. confid. 48.* Schönbor in *Pol. lib. 3. c. 39. p. 343.* Adeoque à sordidis muneribus eo magis sunt exempti nobiles, quippe quod per fordida exercitia & artificia nobilitas amittatur. l. sordidorum C. de excusat. tut. Et propter privilegia injuria nobilibus facta gravius punitur, quam quæ facta est plebeio. Bodin. de *Repub. lib. 3. c. 8. l. 1. a. trox. Inst. de injur. l. aut facta s. persona. ff. de pæn.* Dos etiam major & latior ab uxoribus iis constituenda est Cass. in *Cat. glor. mund. p. 9. concl. 40.* juxta viri enim dignitatem dos constitui debet, l. quero l. cum poss. s. gener. Et s. seq. ff. de jur. dot. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 153. Alimenta iis largius præstanda quam ignobilibus: sunt enim constituenda alimenta secundum dignitatem personæ. l. 1. s. mulier. l. habitatio s. servus ff. de sent. in poss. mitt. Quare non tenentur comedere allium, cæpas, panem atrum sive grossum, & quæ dici possunt similia, cum ea sint propriæ cibaria rusticorum. Cassan. in *Catal. glor. mund. p. 1. concl. 22.* Schneid. ad s. sunt præterea 36. n. 7. *Inst. de Act. ion.* Nobilium autem cibi sunt pulli, anseres, anates, capones, perdices, coturnices, funduli, carpiones, & huiusmodi delicati cibi. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 142. Nobiles præterea in vestitu & habitu prærogativam habere nemo dubitet. Sic olim apud Romanos aurea bulla & aureus annulus, Nobilium insigne fuit. Iorum verò plebeiorum, ut tradunt Asconius Pedianus *orat. 3. in Verrem* & Plin. lib. 33. c. 1. Apud Germanos Viri Nobiles non fluctuante veste, sed stricta & singulos artus exprimente utebantur: cæteri sagis cum fibula, teste Tacit. in *lib. de morib. Germ.* Tiraq. de Nob. c. 37. n. 160. Et seq. Quare nobiles non solum quo ad victum & amictum, sed etiam quo ad cætera omnia quæ ad externum nobilitatis honorem spectant, lautius & splendidius vivere nemo dubitabit. ut videre licet, in *Recess. Imper. Reformationis*

Privilegia
ni habitu.

ter Policey Anno 1548. in *Augsburg auffgericht. pag. 369.* & Adam Contzen lib. 8. *Pol. c. 14 §. 7.*

31. Habent quoque Privilegia quæ consistunt in temperandis pœnis, ita ut mitius puniantur & puniendi sint quam ignobiles. Schönb. lib. 3. c. 39. In delictis enim & criminibus quamvis ne ætas quidem excuset: nobilitas tamen suas quoque prærogativas habere censetur. Matth. Steph. de Nob. c. 6. n. 40. Et 49. Nobiles enim torturis & cruciatibus non sunt subjiciendi Steph. d. c. n. 41. flagellis non sunt cadendi: talis namque pœna à nobilibus aliena esse debet per c. *pastoralis in f. pr. de off. deleg.* propter debitum civile vel ex alia causa æris alieni non sunt incarcerationi. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 142. habent enim beneficium competentiae ne insolidum, sed in quantum facere possunt, conveniantur. Tiraq. d. loc. In iis autem delictis quæ contra splendorem nobilitatis alteriusve dignitatis commissa sunt, gravius puniendos leges docent. l. quadam delicta ff. de pæn. l. omne delictum s. qui majus ff. de re milit. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 116. In proditiis bus igitur, in crimine falsi, & omnibus perfidiæ delictis graviore pœna mulctandi. l. eos qui ff. de pæn. l. presbyter. C. de Episc. & Cler. Tiraq. c. 20. n. 116. Nihil enim magis repugnat nobilitati quam proditio, nihil turpius Viro nobili quam fidem frangere: adeoque quò major in Principem est obligatio & fides, eo severior fidei violata vindicta imponitur arg. l. unic. in fin. C. de conduct. Et proc. Bod. de *Rep. lib. 6. c. 6.* Schönb. loco sup. cit.

Privilegia
in temperandis
pœnis.

32. Ad effectus nobilitatis refertur quoque, quod nobilis ad tuitionem sui juris, legitimis remediis contra turbantem uti possit. Quæ autem & qualia illa remedia sint, non immerito quis investigat & rimatur. Actionem iniuriarum: nam cum honor & existimatio hominis omnium rerum sit pretiosissima l. 104. ff. de R. I. Cass. in *Catal. glor. mund. p. 1. confid. 2.* amissio autem honoris graviore quam pecuniaria l. 10. s. fin. ff. de pæn. sed & graviore fama bonæ quam bonorum arg. l. Iulianus 26. ff. si quis omitt. causa. l. reprehendenda C. de instit. Et subst. & oculorum jactura l. infamia 8. C. de decur. adeo ut fama & vita à pari procedant. Gail. 1. obs. 10. n. 2. obs. 123. n. 5. Et seq. & mortem magis perferre quis debeat quam honorem perdere l. isti s. pæn. ff. quod metus causa. Ideoque qui suggillatione & verborum jactatione aliquem Nobilem esse negat, conveniri po test. ex l. diffamari s. C. de ingen. manumiss.

Privilegia
in defendenda fama.

33. Quæstio oritur, Vtrum is qui alteri dixerit, sum ita nobilis ut tu, vel te sum nobilior, iniuriarum teneatur? Et non teneri respondeo. Etenim qui se nobiliorem dicit altero, is ei nobilitatem nequaquam detrahit, sed potius attribuit atque præsupponit, fateturque eum quoque nobilem esse. Zas. de *feud. part. 2. n. 2.* ubi ait qui modicè nobilis est recte & is nobilis est.

Quæstio.

34. Nunc ut demonstremus necesse est, quibus modis nobilitas probetur. Nam frustra gloriatur nobilis, nisi intentionem & fundamentum nobilitatis comprobaverit: nam ut ait Iuven. lib. 3. Sat. 8.

Quibus
modis probatur
Nobilitas.

Collapsa ruunt subductis recta columnis.

Cum enim nobilitas sit res quædam adventitia, quæ naturæ non inest, nunquam ea præsumitur, sed probanda est. arg. l. 1. l. Verius ff. de Probat. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 13. cum seqq. quandoquidem nemo nobilium ex cælo est delapsus. Pruckm. conf. 50. n. 594. nemo Patritiorum de cælo missus. Canuleius in *Liv. lib. 4. Hist. Rom.* Probatur autem variè: per testes, & regulariter per duos: ubi enim numerus testium non est expressus, duo sufficiunt l. ubi ff. de testibus: nisi pro cuiusque loci consuetudine plures requirantur. Gotthof. in *prax. Civ. l. 1. tit. 5. ff. de stat. hom.* per diploma continens confessionem nobilitatis factam, vulgò *Wapen Brieff.*

Perte testes.

Diploma.

lob.

Notorie-
tatem.

Antique-
tatem.

Communi-
nem esti-
matione.

Adjuncta
Nobilita-
tis.
Insignia.

Virtutes
animalium
in insi-
gniis.

Virtutes
humani
in insi-
gniis.

Colorum
virtutes.

Ioh. Raynand. de Nob. n. 31. verba enim enunciativa Principis dicentis aliquem esse nobilem, probant Nobilitatem. Ant. Fabr. in Cod. lib. 9. l. 29. defin. 15. n. 1. Verum ad probandam Nobilitatem non sufficit solum, ut quis literas à Principe vel Imper. nobilitatis causa impetratas proferat: sed oportet ut hæc tria requisita concurrant: I. ut nobilitas directe à majoribus descendat. II. ut maiores pro nobilibus habiti fuerint. III. ut ipse talem ubique se gesserit. Cassan. in Catal. glor. mund. p. 8. confid. 16. Vers. Et ideo. Porro probatur per notorietatem, puta si quis sine ullius retractatione & contradictione semper reputatus est Nobilis. Matth. Steph. d. Nob. c. 8. n. 17. per præscriptionem. Cass. in Catal. glor. mund. p. 8. confid. 20. per Chronica seu documenta in publicis archivis reperta. Guttierz præf. quest. l. 3. quest. 14. n. 30. ad hanc classem referuntur libri Historici: à majoribus enim scriptis nos quoque fidem adhibere debemus: item probatur per communem estimationem & reputationem patriæ. Cass. in Catal. glor. mund. p. 8. confid. 16. Vers. Et ideo hæc nobilit. &c. Is enim præsumitur Nobilis quem vulgus & communis hominum æstimatio talem reputat, & in inscriptionibus nobilem appellat, Den Edlen vnd Weyßen/ 16. Tiraq. de Nob. c. 10. n. 6. Cass. d. l. part. 8. confid. 16.

35. Dictum est de probatione Nobilitatis: accedam ad reliqua, adjuncta nempe quæ adjacent nobilitati. Adjacent primò, insignia quæ ob eam causam à Principe conceduntur, ut ex iis Nobiles alii præstare appareat. Herm. Vult. lib. 1. Jurisprud. Rõ. c. 6. n. 28. Interdum tamen etiam sunt veluti signa & literæ hieroglyphicæ breviter & compendiosè aliud quod non videtur, per sculpta, picta, aut cæcata, indicantia ad memoriam eorundem qui quippiam egregium, simile vel proportionatum demonstranti signo gesserunt: Tholof. lib. 6. de Repub. c. 16. n. 1. Sic Leones magnanimitatem heroicam in bello; & clementiam erga subditos: Bubula capita fortitudinem cum prudentia conjunctam: Stellæ conspicuas personas: Cygni amorem artium: Trabes æconomiam: Galli vigilantiam & animositatem: Canes fidelitatem & custodiam: Arietes eminentiam: Cornua fortitudinem ac robur: Columnæ fidelem Reipubl. sustentationem: Rosæ suavissimam multorum refectionem & liberalitatem: Pelles Hyænx contemptorem fortunæ & calamitatis: Formicæ cognitionem & prudentiam, innuere videntur, de quibus Cass. in Catal. glor. mund. p. 1. confid. 38. conclus. 84. Vbi docet inter alia, quod inventio armorum depictorum ex bestiis, puta ex Leonibus, Leopardis, Cervis, Ursis, Apriis, Lupis, & aliis, proveniat ex Hungaris: puta ob eorum fortiss. virtutem bellicam, qui crebrò cum Turcis dimicare assueverunt; cape quid Adam. Contzen Pol. lib. 8. c. 20. ratione 8. de Nobil. Vngar. sentiat & verissime dicat. Nonne, inquit, idem in Vngar. videmus, cujus majore parte Turcis prodita, & subacta jam olim, reliqua tamen portio Principum & Nobilium virtute resistit, hostes tolle, cæteri nil magnæ laudis agentes, pacti agellos suos & ædículas, magni illius imperii accessio fient. Porro inventionem armorum ex avibus compositorum, ut ex aquilis, gryphonibus, vulturibusque, corvis, gruibus, anseribus, provenisse & initium habuisse à Romanis, docet idem Cass. Catal. glor. mund. confid. 38. concl. 83. & Pelicani forma designat insidiantem, Cuculi effigies ingratitude, Ciconiæ parentum amantes, Columbæ gratitudinem. Apis effigiem, regem indicare, Vulturem genium & majestatem. Perdices contumeliosos homines, Accipitrem rem denotare cito factam. Vide ibid. cit. loc. Quæ præterea colorum distinctiones adduntur, nec suo judicio carere arbitrantur Viri sapientes. Fulco enim & nigro colore denotari potentiam, per severantiam, taciturnitatem, patientiam, prudentiam idem Cass. d. l. confid. 38. concl.

concl. 17. & 66. Saphirino & Azurino, pulchritudinem, humilitatem, sanctitatem, & devotionem Cass. d. l. concl. 65. Aureo desiderium, lætitiā, fidelitatem, sapientiam. Cass. d. l. concl. 67. Argenteo, puritatem, amplitudinem innocentiam, integritatem, eloquentiam Cass. d. l. confid. 38. concl. 62. Rubeo, qui multos colores comprehendit, scil. sanguineum, croceum, aureum, austrinum, flavum, fulvum, rubidum, phœniceum, rutilum, &c. quæ omnia significant ruboris appellatione & denotant, audaciam, altitudinem, virilitatem & charitatem. Cass. d. l. concl. 63. Viridi, lætitiā, honorem, amorem. Cass. d. l. concl. 67. Purpureo, liberalitatem, abundantiam & divitias: idem d. loc. concl. 68. Quod ergo insignia sunt nobiliora, eò majorem prælationem conciliant. Cass. in Catal. part. 1. confid. 38.

36. Sunt autem insignia triplicis generis, I. quædam sunt privatorum, eaque vel Nobilium, vel popularium. Cass. in Catal. glor. mund. 1. confid. 38. concl. 20. II. quædam sunt dignitatis, ut insignia Legatorum. Schönb. lib. 3. Pol. c. 27. Kirch. de Legat. l. 1. c. 7. n. 51. fasces proconsulum l. 1. & l. Proconsules 14. ff. de offic. procon. Mitra & Tiara Episcoporum, crux & pallium Archiepiscoporum Cass. in Catal. glor. mund. confid. 38. concl. 3. & seqq. III. quædam sunt dignitatis singularis, quibus utuntur, Imperatores, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites &c. Tiraq. de Nob. c. 6. n. 13. Sic Sacratissimi Imperatoris Romani insignia sunt Aquila nigra biceps in campo aureo. Regum Romanorum Aquila simplex. Marqu. Freher. in notar. ad Perr. de Andlo. lib. 2. c. 5. de Rom. Imp. & de Orig. Palat. lib. 1. c. 15. Regum Galliæ tria lilia in campo aureo quæ ipsis divinitus transmissa. Cass. de glor. mund. confid. 38. concl. 15. & 17. & part. 5. confid. 31. Regum Angliæ tres Leones & à tempore Everhardi III. tria lilia ob præteationem Galliæ. Ioh. Sleid. ad præfat. Histor. Nicol. Betf. tr. de pact. famel. illustr. c. 8. Regum Poloniæ Aquila alba coronata, expansis alis, inhiante rostro. Crom. lib. 16. de Gest. Polon. Tholof. lib. 6. c. 16. n. 7. de Repub. vel ut Cassan. de glor. mund. part. 1. confid. 38. concl. 17. Habet scutum rubeum quadripartitum in superiore parte dextra, & inferiore sinistra, habet duas Aquilas argenteas, unam in qualibet parte: in partibus verò superiore sinistra, & inferiore dextra hominem argenteum super equo argenteo. Regum Vngariæ in campo argenteo habet quatuor gemellas rubeas, ut refert Cass. d. loc. & à parte dextra geminam crucem, inigne Apostolicæ Legationis, quod Divo Stephano primo à Romana curia concessum Bonfinius refert de Rebus Vng. Decad. 2. lib. 1. pag. 125. n. 10. vel iuxta quosdam, ad denotandam duplicem ad fidem Christi Vngarorum conversionem; confer Bonfin. Decad. 2. lib. 3. pag. 204. num. 20. & rerum Vngar. script. varios. pag. 52. num. 30. Regum Bohemiæ Leo rubens bifurcatæ caudæ, in clypeo albi coloris, Æn: Sylv. c. 24. Histor. Bohem. Quorum insignium violatores, sicut olim violator statuarum ac imaginis Principis. l. qui statuas 6. ff. ad l. lul. Majest. tenetur poena læsæ majestatis. Cass. d. l. confid. 38. concl. 18. Quin & cuiusque familiæ sua sunt insignia: & nemo tenetur pati, quod quis ingerat se in suam familiam, vel portet arma sua. Potest autem contingere, ut duæ distinctæ familiæ habeant eadem arma vel insignia, quæ tamen ob similitudinem illam omnimodam, non possunt dici eadem: quia nullum simile est idem. l. quod Ner & aff. de pos. Et idcirco si de insigniis illis litigaretur inter diversas partes, judex pronunciaturus esset, uti possidetis, ita possideatis. Matth. Steph. de Nob. c. 8. n. 20. Et cum sint pares in hoc unus non impedit alterum. Cassan. Catal. de glor. mund. 1. part. de armis concl. 28.

37. An propria autoritate, absque concessione Principis quis sibi arma vel ini-

Insignia
triplicis
generis

An sibi
ini-

quis insi- insignia assumere possit? Sicut nomina inventa sunt ad cognoscendum homines
gnia sume- l. 10. C. de ingen. manumiss. l. si quis nomine ff. de legat. 1. l. Labeo 7. §. 2. ff. de su-
re potest. pell. legat. ita etiam arma & insignia adinventata sunt ad recognoscendas familias
& agnationes l. sanctum §. 1. ff. d. R. D. Sed nomina citra fraudem licet omnibus
assumere ad placitum. d. l. 10. C. de ingen. manum. l. un. C. de mut. nom. l. falsi in
pr. ff. de falsis. Ergo & insignia quemlibet eo modo assumere posse nemo ambi-
get. Felix. Malleol. in Dial. de Nob. & Rustic. c. 29. Tiraq. de Nob. c. 6. n. 17. Kirch.
de Legat. lib. 2. c. 8. n. 98. Ita tamen intelligendum ne in præjudicium aliorum
assumantur, nempe talia, qualia nobiles juxta consuetum morem & usum cum a-
pertis galeis, Wapen mit offnem Schild vnd Helm, uti consueverunt Matth.
Steph. de Nob. c. 6. n. 6. Tiraq. d. l. Schönbor. lib. 1. Pol. c. 10. Cass. de glor. mund.
confid. 38. concl. 23. 28. Hoc enim permissum non est, cum inde sequeretur con-
fusio & ambiguitas, nec facile possent discerni nobiles à plebeis per arma & insi-
gnia. Matth. Steph. d. tr. & loc.

Quæstio. 38. Queritur porro, si quis contra hanc prohibitionem, Nobilem se fingat,
& arma cujusdam antiquæ familiæ assumat, an peccet? Tiraq. de Nob. c. 13. n. 1. pu-
tat, quod simul incidat in crimen Majestatis per tex. l. 1. ff. ad L. luh. Majest.

Quæstio. 39. Quid verò si quis arma vel insignia, nulla præcedente licentia vel con-
cessione, contra legem vel statutum assumpserit, & postmodum ei à Principe cō-
ceditur armorum usus, nobilitatisque confertur dignitas, nunquid necessarium
erit ut ei nova cōcedantur insignia? vel sufficiant ne priora ante contra statuti pro-
hibitionem falso usurpata? Priora sufficere docent Tiraq. de Nob. c. 6. n. 12; Matth.
Steph. de Nob. c. 6. n. 6.

Ad adja- 40. Inter adjacentia Nobilitatis Divitiæ quoque haud postremum locum
centia No- habent, quæ magno ornamento sunt, præsertim si magnæ & inveteratæ. l. ad sub-
bil. spe- eunda C. de Decurion. 6. ff. de mun. & honor. Licet enim non sint de substan-
dant et- tia nobilitatis, vel directo nobilitent Tiraq. de Nob. c. 3. n. 13. & seqq. qualitas e-
sam dis- nim divitiarum à dignitate distinguitur. l. humilem C. de incest. nupt. l. nobiliores
tia. C. de commerc. ad existentiam tamen ejusdem multum concludunt, nimirum
decus nobilitatis augent & conservant. Pruckm. conf. 32. n. 70. lib. 1.

Divitia 41. Non vilissimæ controversiæ est, an divitiæ Nobilitent? Et responderi
non nobili- puto quod non. Si enim carnifex vel Iudæus, aliàs ignominiosissimus, sit locu-
tant. ples, an adnumerandus reliquis? & quisque negabit opinor: quod Bart. aperte
scripsit, nec ab opibus dari, nec ab inopiâ adimi nobilitatem. l. 1. colum. 3. de di-
gnit. Et quid absurdius aut quid viciosius quam dignitatem quæstu, ordinem pec-
cuniis, nobilitatem opibus metiri, cum sæpius aut furtis aut rapinis, aut tyran-
norum effusa in deterimum quemque largitione, aut casu quodam & fortunæ
temeritate, unde fortunas dici putant, dentur & eripiantur?

Nimirum hæc stulta est sententia: si sit ab auro,
Nobilitas, certe de terra nascitur aurum:
De fraude, & furto, de favore: Nobilitas! ô
Iudicium vulgi in sanum! ô sine pectore turbæ!
Nobilitare hominem non ulla pecunia, nullæ
Divitiæ possunt: precio nam dignior omni est
Nobilitas: hæc non emitur, nec venditur, auro.

Præterea quoque quod divitiæ, ut supra dictum, cadant in vilissimas personas &
infames, quibus dignitatum portæ prorsus clauduntur. l. 2. C. de dignit. Plura
vide in Bodin. de Repub. lib. 3. c. 6. p. 556. Tiraq. de Nob. c. 3. per tot. Richt. axiom.
econ. 132.

42. Denique adjacet quoque nobilitati antiquitas: quod enim vetustas ge-
neris longius progressa, eo plus autoritatis nobilitas habere creditur. l. 2. §. qua
omnia vers. se & Anatolum C. de Ser. jur. enucl. Hincque vir stirpis antiquæ
pro nobili apud Sueton. in Caligul. c. 35. Ch. Pompejo stirpis antiquæ Magni co-
gnomento. Et in Vitellio. c. 2. Caterum P. Vitellius domo Niveria, sive ille stir-
pis antiquæ, sive pudendis parentibus, atque avis, Eques certè Romanus & c. Nam
& apud Virgil. 1. Æneid.

Seque ortum antiquâ Teucrorum à stirpe volebat.
Et antiquiss. stirpis apud Tullium lib. 2. de ll. Et antiquissima familia pro nobilif-
sima apud Cæsar. lib. 7. commentar. belli Gallici, ubi de Coto loquitur. Et vetus
familia apud ipsum Ciceron. in orat. pro Muræna. Et alibi Tullius in oratione
adversus Sallustium, antiquos viros pro nobilibus usurpavit. Quare noli mi-
hi antiquos viros objectare. Quod respexit etiam Tacitus in calce lib. 4. Ann.
Tiberius, inquit, in Domitio, super vetustatem generis, propinquum Cæsaribus
sanguinem delegerat. Vti etiam antiquitas generis Idem Tac. lib. 13. post pr.
Die funeris laudationem ejus Princeps exorsus est, dum antiquitatē generis, Con-
sulatus, ac triumphos enumerabat, & c. Deinde Valer. Max. lib. 8. c. 1. scribit, M.
Æmilius Scaurum, reperundarum rerū propter vetustissimam nobilitatem, & re-
centem memoriam patris absolutum fuisse. Et porro lib. 7. c. 3. Lampacum di-
cit oppidum vetusta nobilitate inclytum.

43. An nobilis quem propria quoque virtus comitatur, sit homini novo,
id est quem propter virtutem noviter Princeps nobilitavit, præferendus? Affin
nobili enim generoso non modò propria elucent facta, sed & majorum, ex qui-
bus quoties unus præclare aliquid gessit, & quot fuerunt ex iis illustres & clari,
toties ac tot accessionibus aucta gloria illius est, & vocatur vulgò der wol Edle.
Vnius itaque merita cum tanto cumulo non sunt comparanda, quæ conservare
non modò, sed & augere, majus quippiam est, quàm nimia sibi comparare. Cum
igitur duplici virtute Nobilis Generosus commendetur, & propriâ, & majorum,
quiseum sive de honoribus adipiscendis, sive de ordine & confessu agetur, homi-
ni novo, vulgò dem Edlen vnd Vesten præferendum esse negabit? Audiat hoc car-
men refragator:

Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.
Et virtus in antiqua Nobilitate fulget, velut gemma in auro: Ideoque juxta Taub-
mannum Poëtarum ævi nostri facile principem, in Epigram.

Is meruit veræ sibi Nobilitatis honorem,
Quem genus & genii Nobilitavit honor.

44. Iam ad opposita Nobilit. properandum, qualiter nempe Nobil. deroge-
getur, & quomodo ius suum amittat vel si non amittit minuat tamen. Sed hic
prius lectorum monendum puto, cuiuslibet nationis consuetudinem, commu-
nemque reputationem patriæ observandam esse. Tiraq. de Nob. c. 34. n. 1. Nam ut
scribit Paulus Æmilius in pr. Citat. Illustr. non eadem omnibus gentibus sunt
honestæ atque turpia. arg. l. fin. §. 2. ff. de numer. & honor. alibi fama est infamia,
alibi honor nota est, refert. Bodin. de Repub. lib. 3. c. 8. post. pr. ideoque consuetu-
do facit nobiles & ignobiles, ita ut quis sit in eo loco ex consuetudine illis ob-
servata Nobilis. Tiraq. de Nob. c. 10. n. 1. Derogatur itaque Nobilitati per exer-
citiū artium vilium, arg. l. ne quis C. de dignit. N. 90. c. 1. Et rectum est quod
scribit Herodotus ille parens historiæ in Euterpe, apud Egyptios, Scythas, Per-
sas, Lacedæmonios, Corinthios, & denique apud omnes ferè nationes, haberi pro
ignobilibus eos, qui artificia sordida discunt, eosque liberos generosiores, qui à
ma-

Adjacet
etiam Nob.
antiqui-
tas.

Quæstio.

Opposita
Nobilita-
tis per qua
usum, a-
mittit.

Per exer-
citiū Gi-
lium ar-
tium.

manuariis operibus abstineant. Xenophon quoque in *Oecon.* Mechanicæ, inquit, omnium sunt abiectæ, ac iure à plerisque improbantur. Aristot. *lib. 3. Pol. cap. 3.* tradit, in bene institutis Civitatibus à Civium consilio excludi τὰς βαρβάρους, id est vilium artium operarios, & rursum *lib. 6. ejusdem operis. c. 4.* Opificum, ait, ac forensium & mercenariorum prava est vita, nullumque virtutis opus, eorum quæ tractat multitudo. Philostratus author est in *Vitis Sophistarum*, lege fuisse prohibitum, ne quis vilis artifex, statuam in Olympiis habere posset: Quo argumento Theodorum Isocratis Rhetoris patrem, ostendit instrumenta musica non confecisse, cū ipsius statua in Olympiis conspiceretur. Apud Hebræos quoq; huiusmodi legem fuisse, satis constat ex eo, quod scribitur. *E. clef. 38.* Ne pigmentarii, tusores, architecti fabri & figuli in ecclesiam transilirent, neve super cathedram iudicis federent. Quamvis autem quæstionis sit, quæ nam artes Nobilitatem viciunt & sordidæ habeantur, ut ait Bodin. *lib. 3. de Rep. c. 8. p. 558.* de iure tamen qui viles artes exercent sunt Pictores: opera enim pictoriæ ponuntur inter fabriles *l. si non fortem 26. §. libertus ff. de conduct. in debiti. Senec. epist. 88.* nisi animi tantum causa artem pictoriam exerceant. Schönbor. *lib. 3. Pol. c. 5.* Tiraq. *c. 34. n. 2.* Græcorum verò ac Latinorum opinione Picturam & statuariam nobilitari refert Bod. *d. lib. 3. c. p. 562.* Quid enim Protogene clarius? quid illustrius Apelle? cuius una tabula, quæ, quod artificiosissime accurata esset, Rhodum obsidente Demetrio, ab interitu servarat, trecentis amplius talentis æstimata fuisse dicitur. Et Fabio nobilissimo viro laudi datum est, inquit Tullius, quod pingeret: omnium tamen artium Hebræi sordidissimam arbitrantur. Turcarum verò ac totius Orientis & Africæ legibus ac institutis non modò sordidum, sed etiam capitale est, acu vel penicillo, vel fusione quicquam seu stirpium seu animantium, seu rerum earum quas natura procreavit, vilibus picturis aut lineamentis adumbrare. Bodin. *d. l.* Coqui: quia connumerantur inter serviles artifices in *l. si quis 18. in fin. ff. de adl. edict. l. legatis 65. §. 2. ff. de legat. 3. §. 199 §. 4. ff. eod.* Et testatur Liv. *lib. 39. c. 6. inf.* Coquos antiquis fuisse vilissimam mancipia. Et Cic. in orat. pro Roscio Amerino. scribit eos posuisse inter viles & illiberales artifices, plura extant apud Tiraq. de Nob. *c. 34. n. 35.* Pictores *l. maximarum vers. sordidorum C. de excusat. mun. l. 1. C. de Pistor.* Fabrilignarii, architecti, figuli, quia ab imperiis, honoribus & consensu iudicum arcantur. *Ecl. 38.* Item tabernarii, Popinarii, Caupones *l. humilem C. de incest. nupt. l. 1. C. de nat. liber.* Plautus in *Aulularia Act. 3. Scen. 5.* Caupones vocat. Vortausser/höcker & non sunt qui vinum vendunt, sed nomen habent generale à copiis, ut sunt institores patagiorum, indusiorum, flammeorum, violacei panni & cerini, ut explicat Taubman. *d. l.* Tandem Tibicines, Cytharædi, Lyristæ alique aliorum instrumentorum musicorum in nuptiis cæterisque festivitibus lutores, qui operam illam suam publicè venalem habent. Tiraq. de Nob. *c. 34. per tot. Bod. lib. 3. c. 8. p. 558. de Repub.* Veruntamen tantisper solum perdunt nobilitatis privilegia, dum in his artibus & officiis versantur, qui si resistent redeantque ad statum vitamque nobilium, eadem recuperant. Tiraq. de Nob. *c. 27. n. 5.*

45. Derogatur porro nobilitati per infamiam vitæque turpitudinem atque scelera. Tiraq. de Nob. *c. 24. n. 1.* Quamquam aliter sensisse videtur Val. Max. *lib. 6. c. 4.* quo loco de Scipione Emiliano loquitur, ubi scribit, Mumium, ut nobilem ita enervis vitæ, quasi diceret, Mumium ipsum ob vicia nobilitatem non amisisse. Sed ad hæc quærenti respondeb. porro propter commissum periculum quoties. *C. de dignit. ratio eius ponitur in l. 2. eod. §. in l. 1. in fin. ubi senat. Sel Clariss.* item amittitur per furtum *l. 1. C. quando. lic. unicusq; se vind.* per cri-

Qua opificia inter artes viles adnumerantur, non minoris quæstionis est.

Per infamiam & vitæ turpitudinem.

men læsa maiest. *l. quisquis. ad l. Iul. Majest.* per crimen falsi Tiraq. de Nob. *c. 20. n. 121.*

46. Elegans est quæstio: An, si pater his iam dictis modis nobilitatem amittat, liberis præiudicetur? Responso plana est cum distinctione, nempe nobilitatis dativæ & nativæ. Si dativa est nobilitas, id est, si pater nobilitatem primus adquisiverit, & eam per exercitium artium vilium aut per delictum amisit, liberis suis præiudicat: quod eleganter describit Ant. Fab. in *Cod. suo lib. 6. tit. 29. de dignitat. defunct. 25.* quia qui amisit nobilitatem, amplius non habet: eam itaque nec dare nec transmittere potest. *l. traditio ff. de acquir. rer. dom. l. 54. ff. D. R. l. 1.* Nisi proponas nobilitatem à Principe datam ei & eius posteris: tunc enim Patris factum nobilitati liberorum, ut pote quam non ab eo, sed à Principis liberalitate habent, nocumento esse nequit. Tiraq. de Nob. *c. 35. n. 5.* Si verò nativa est nobilitas, hoc est, si ipse pater eam non adquisiverit, sed à genere acceperit, tum liberis nihil adferre præiudicii docet *l. eum qui 3. ff. de interdict. & relig. Tiraq. de Nob. c. 35. n. 4.* tum quoniam parentes filiorum honori detrachere non possunt *l. inter 6. §. filius ff. de adulter.* tum quoniam quæstia dignitas liberis propter patris crimen auferenda non est. *l. generalis 4. ff. de rit. nupt. l. 7. §. fin. l. filiam 9. ff. de Senat.*

47. Vetus & anxia quæstio est inter Doctos, utrum Nobiles salvæ eorum æstimatione negotiari debeant? Senatoribus quidem Rom. lege Claudiâ Tribunitiæ vetitum legimus ne quis maritimam navim, in qua plus quam 300. ambarum phorarum esset, haberet ad fructus vectandos. Bod. *lib. 3. c. 8. p. 559. f. de Repub. litas amittitur?* Et equitibus Romanis mercaturam concessam, aut certe vetitam non fuisse, argumento est illud Cic. in *Verrem* L. Prætoris splendidissimus Eques Romanus qui Panormi negotiatur, & Q. Mutius Eques Romanus qui Syracusis. Deinde videmus exempla nationum exterarum, Anglorum, Hispanorum, Itolorum, & Ducis Florentini, quibus in more positum est, ut vel ipsi mercaturam exerceant, vel institores etiam habeant Kek. in *Pol. lib. 1. c. 14. pag. 243.* Non desunt porro vetusta: ut de Regibus & Imperatoribus loquar: Vespasianus Imperator Rom. si verum scribit Sueton. non solum ante imperium ad magonicos quæstus sustinendæ dignitatis causa descendit, sed & adepto imperio negotiationes alias propalam, exercuit, quædam tantum emendo, ut pluri distraheret. Pertinax item alter Roman. Imper. mercaturas exercere Imperator per homines suos non aliter quam privatos solebat, ut scribit Iulius Capitolinus. Ante hos longo intervallo Tarquinius ille Priscus, qui præclaris virtutibus Romanorum regnum assecutus, cultum deorum novis sacerdotiis auxit, numerum Senatorum amplificavit, equestrem ordinem uberiorem reliquit, non solum mercator genitus erat, ut scribit Val. Max. *lib. 3. c. 4.* & Dionysius *lib. 3.* sed & mercator ipse extiterat, multasque è mercatura pecunias congesserat. Scribit præterea Dubravius *lib. 19. constitutionu Bohemia* quem citat Tholof. *Pol. l. 3. c. 6. n. 47.* Rudolphum Bohemiæ Regem Alberti Casaris filium, negotiationem in argenti fodinis Cutlensibus exercuisse: vinum, sal, hordeum, triticum, ad panes & cerevisiam coquendam ex Austria ex horreis suis convehendo, pretiaque rebus promercalibus ex arbitrio suo, constituendo, atque in eo genere mercaturæ monopolium sibi vindicando. Michael Brutus *lib. 8. Histor. Florent.* refert Laurentium Medicum Florentinæ Reipub. principem, quam diu per publica negotia licuit, mercaturam exercuisse. Plura alia exempla habet Tiraq. de Nob. *c. 33. n. 15. §. 16. §. 17.*

48. Ex adverso patet, nobilibus non convenire mercaturæ exercitium: auctoritate & testimonio Iuris Civilis expresso, ubi traditur, ne nobiles mercatu-

An præiudicetur a patre amisso, liberis præiudicetur?

An per mercaturam Nobilitas amittitur?

Pro mercatoribus.

Contra mercatores.

nam exerceant, quod inter plebeios hac ars sit exercenda *l. nobilitum. 3. C. de com. merc. & mercat. l. milites C. de loc. & conduct. l. nequius 6. C. de dignit. l. milites C. de re militari. Sed & Peripateticorum Princeps ille Aristot. lib. 3. Pol. c. 3. scribit, legem fuisse apud Thebanos, ut nemo idoneus esset ad honores Reipublice suscipiendos, nisi per 10. annos à mercatura destitisset. Bod. lib. 3. c. 8. p. 560. Plato quoque, ipsius Aristotelis Præceptor, in suis legibus mercaturam vilibus ministris annumerat. Quin etiam apud Rom. lex Clodia prohibebat scribas Quæstorum, exercere negotiationes, tanquam id indecorum foret: cuius rei testis est Suetonius qui scriptum reliquit, Domitianum Imperatorem scribas quosdam Quæstorios negotiantes ex consuetudine, sed contra legem ipsam Clodiam veniam donasse. Sacri quoque scriptores, mercatores improbant, aspernantur, vituperant, veluti à virtute & bonis moribus alienos David *Psalm. 71.* inquit: quoniam nō cognovi negotiationē, introibo in potentias Domini. Apud Ezechielē c. 8. exstat, in multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate. Apud Zachariam. c. 14. Non erit mercator ultra in domo diu exercituum: quæ variè explicant Theologi, & mercatores non rejiciunt, sed nimium fœnus damnant.*

Conciliatio.

49. Pro conciliatione & decissione puto stare posse mercatorem apud Nobiles inibi, ubi mos regionis haud dubiè servandus est: & ubi consuetudo talis, uti apud Venetos, & Genuenses, & Florentinos, nobiles quoque mercaturam exercent, citra omne vituperium & nobilitatis detrimentum. Tiraq. de Nob. c. 33. n. 21. & Adam Contzen *Pol. lib. 8. c. 10.* Deinde discernendum puto inter splendidam & summariam mercaturam, & inter sordidam. Nam ut refert Bod. lib. 3. c. 8. p. 561. Iure Consulti plerique negotiationem rerum omnium affluentia copiosam nihil natalium splendori, nihil ordini, nihil nobilitati derogare tradunt. Et M. T. Cicero *lib. 1. off.* ex albo mercatorum, aut certè sordidorum hominum exemit eos, qui uberem & quæstuosam, non qui sordidam aut tenuem exerceant mercaturam, intelligens forte, falsamentarios, & eiusmodi minutos minutarum rerum venditores, dicit enim: si tenuis est, sordida putanda est: si magna & copiosa, multa undique apportans, multisque sine vanitate impartiens, non est admodum vituperanda.

Paupertas non tollit Nobilitatem.

50. An paupertas nobilitatem auferat, quæritur? Et si verò vulgò ludibrio esse solent Nobiles isti, quandoquidem, ut Horat. 2. *Serm. Satyr. 2.* ait:

Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est:

Verissimumque sit, necessitate pressis decora à majoribus parta, oneri esse: vel quod Iuvenalis exprimit *lib. 1. Satyr. 3.*

Nil habet infelix paupertas durius in se,

Quàm quod ridiculos homines facit:

Et miseri nobiles sunt, qui a sellum lignis onustum ad mertatum adigunt, & per nobilitatis fidem jurant, se aliàs ejusmodi sarcinam tanti vendidisse, Guazzo de *Civ. Convers. l. 2.* vel etiam ut à Plauto scriptum est. Præstat divitem esse & populum, quàm nobilem & mendicum: Non tamen adeò privilegiis nobilitatis excidunt. Absint licet nobilitatis fulcra & columnæ, divitiarum scilicet: ipsa tamen nobilitas & Generositas manet. Stob. *serm. 86.* Schönbr. *lib. 3. Pol. c. 39.* Audi quid sentiat hoc dicto Thespidas apud Anton. & Maxim. *serm. 139.* Majorum, inquit, nobilitate nemo gloriari debet, omnes enim habent generis originem latam, tum ii qui in purpura & bysso nutriuntur, tum ii qui in paupertate magnâ vivunt. Et probatur quoque per *l. 7. C. de incest. nups. & sententia Bartoli l. 1. col. de dignit.* ubi dicit, quod divitiarum non possunt dare, nec paupertas auferre nobilitatem. Cui ad stipulatur Plin. in *l. de Viris Illustribus.* Marcus, inquit, Æmilius Scaurus, nobilis, pauper, &c. ubi vides iungi paupertatē cum nobilitate. Simile & hoc Taciti

3. An-

3. *Annal.* Cotta nobilis quidem, sed egens, vide simile 2. *Annal. c. 37.* Huc jure suo laudanda illa consuetudo Venetorum ab antiquo servata, spectat; quam describit Tholof. *lib. 4. de Repub. c. 2. in fin.* quod Galeariæ seu triremis cuiusque navarcha, octo nobilium pauperum filios, ad quamcunque partem proficiscatur, cum septuaginta nummorum aureorum stipendio secum ducat: illisque victui necessaria, quæ illa nobiles habere debent, impartiantur: simul ut aromatum libras quater mille sine navali alicujus solutione & gratuito, singulis importare permittat.

51. An agricultura Nobilitatem deroget quæri potest: præsertim dum inter servilia officia adnumeratur à Sallust. in *Catal. c. 4.* Neque, inquit, colendo agrum aut venando servilibusque officiis intentum ætatem agere &c. vel etiam quod Herodot. *lib. 5. post. pr.* scribit, Thraces, agricultores pro contemptissimis habere. Respondere aulim eum qui suis etiam manibus agriculturam aliquam in suis fundis exercet, nullum ob id nobilitati præjudicium facere. Vide Bodin. de *Rep. lib. 3. c. 8. p. 563.* Agricultura enim teste Cic. *lib. 1. off.* omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius. Et alibi pro *Rosc. Amerino*, rem rusticam suavissimam esse dicit & honestissimam. Et quis ignorat, apud priscos Romanos, summos viros clarissimosque homines in agris colendis plurimum operæ temporisque consumfisse, ut ex aratro plerunque accerferentur qui Consules fierent. Inter quos & Attilius memorat, quem suâ manu spargentem semen, qui missi erant convenirent: quem ob id Seranum vocatum tradit Plin. *lib. 2. c. 3.* de quo vide Val. Max. *l. 4. c. 4.* Xenophon inter alia postquam artes omnes mechanicas vituperavit in suo libro, agriculturam postmodum, veluti ab iis longè distantem, & hominibus liberis & honestioribus convenientem, laudat, refertque Cyrum juniorem Persarum Regem gloriari, agrum se habere suis manibus consitum, arboresque ordine positas, & in quincuncem directas. Vide intelligendum, nihil Xenophonti tam regale videri quàm studium agri colendi. Id quod etiam ex eodem retulit Cic. in *lib. de Senectute.* Quin & ipse in *Orat. pro Reg. Deiotaro* illum eo nomine laudat, quod non solum Tetrarcha nobilis, sed optimus pater familias, & diligentissimus agricola & pecuarius haberetur.

Agricultura nihil derogat Nobilitati.

52. An Nobiles præter hodiernum morem in Urbibus habitare debeant?

Aff. per *Auth. Præsid. C. de Episc. audientia.* ubi apud Rom. olim propter An in Vr- majorem eorum Civilitatem rerumque peritiam in majori pretio habebantur An in Vr- qui in urbibus habitabant. Adeoque & nunc verissimum est quod nobiles poli- ruri No- tiores redduntur si in urbe, quàm ruri habitent. Nam ruri cum rusticis, in urbe bit: habi- cum Urbanis & longe prudentioribus, conversatio patet. Deinde prob. testim. A- randum: thenientium, qui nobiles in urbe vocant, quibus civitatē demandabant. Ignobiles verò à *Agolæ* dicebant, quasi agros habitantes, sive agrestes. Romani quoque ex instituto Romuli nobiles Patritios vocabant, quibus & munera Civitatum committebant: ignobiles autem & plebejos, colere agros, pascere pecora, & exercere artes quæstuiarias jubebant. Hebræi quoque idem observabant, dū nobiles in urbibus, ignobiles ruri habitarent. Quidni ergo & hodie in urbibus potius quàm ruri habitare debeant? Interim illos quoque qui ruri hodie habitant, non rejicio, nec ignobiliores æstimo arg. *l. urbana ff. d. V. S. Schneidvv. ad S. item Serdiana 7. n. 25. Instit. de act.* cum id faciant voluptatis & sanitatis ergo.

53. An Nobilis propter nimias expensas bellicas, vel propter personalem Nobilitatem præsentiam in bello, aut quæ dari possunt similia, privilegiis suæ Nobilitatis re- ti renun- nunciare possit? Neg. quia nobilitatis jura, jura sanguinis sunt. *l. 2. §. quæ omnia C. ciare diff. de Ser. jur. enucl. l. 1. C. de jur. an. annul. l. 1. in pr. ff. de censibus quæ nec renun- ficle. ficatione, nec ulla lege humana tolli possunt l. jura 8. ff. d. R. l. 1. j. 34. ff. de pact. & 12.*

& talis renunciatio caderet in detrimentum totius nobilitatis & familiae. Deinde respond. per l. 10 ff. de R. I. Qui sentit commodum, intellige, honores, dignitates, & alios respectus, is etiam debet sentire incommodum, nimirum expensas, vel ipsam comparitionem in bello: quamvis hæc non sint incommodo, verum potius honori, ubi ejus dignitas virtute bellica augetur, & Nobilitas majori cum splendore in posteros propagatur.

Nobili impetito a plebejo, fugere indecorum.

54. An Nobilis imperitus à plebejo, ubi fugere possit, fugere teneatur? N. quia id sine dedecore facere haud potest. Tiraq. de Nob. c. 20. n. 63. & fuga nobilium turpis est, & ignominiosa. Vincent. de Anna in constit. term. & ita n. 65. etiam si ipse aggressor nobilis sit. Petr. Calepha. in tr. conscrip. divers. cons. 103. n. 11. l. 1. nam & asinus indignatur, ac auribus contumescit, quando per comparem apprehenditur, ut ad rem ait gloss. in l. heres 43. ff. de acquir. hered.

Rustico per feudum Nobilitatem nego.

55. Et ultima, An Rusticus emens feudum nobile, nobilis fiat? N. & non magis eum fieri nobilem respondeo quam emens domum consulis sit consul: aut emens navicularium, statim navicularis sit: Nobilitas enim non à rebus sed à personis prædicatur arg. l. justissima 44. ff. de adilit. edict. & constat, quod res hominibus, non rebus hominis accedunt. Huc ergo illud Ennii quod conservavit Cic. 2. Philip. contorqueri potest:

O Domus antiqua, heu quam dispari dominaris Domino!

Deinde categoricè respondendum puto, consultius rustico manere in statu pristino quam per feudum se nobilibus genere & virtute immiscere: cum sit periculosum, cum potentioribus conversari. Atque ita hanc de Nobilitate materiam, non quidem pro ejus dignitate sed ingenii mei imbecillitate, tenui filo contexuisse sufficiat. Illi Deo Ter. Opt. Max. sine cuius opere, quæcunq; sunt vel suscipiuntur, vana sunt, sit honor & laus in sempiterna secula: ille nobiles, virtute vel bellica vel togata, ad maiorum suorum imitationem, excitet, dirigat, confirmet.

C O R O L L A R I A.

I. An nobilitas liberorum ad parentes ascendat? Aff. ex Documentis Historicis, & sapientum. Constat enim, quod Homer. l. 14. Ody. scribit. Castorem Hy-lacis filium apud Cretenses, ob nobiles & gloriosos liberos pro Deo cultum fuisse. Et quod item scribit Seneca l. 3. de beneficiis, filios nobiles, majorem nobilitatem parentibus nobilibus adjicere: & prope calcem ejusdem libri: sunt inquit, qui parentes suos, ex infimo ad summum protulerunt, & è plebe acervoque ignobili nunquam tacendos seculis dederunt. Et quod scribit Iustinus lib. 12. Olympiadem Alexandri Magni matrem, Æacidarum gentem, ab ultima seculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, ac deinceps maiorum omnium illustrasse, nullius tamen nomine, quam filii clariorem fuisse.

II. An uxor nobilis, nubens ignobili, perdat nobilitatem. Aff. per l. foemina ff. de Senator. quia mulier hic sequitur conditionem mariti, prioremque dignitatem amittit & facit l. ingenua C. de mulier. ubi constat quod mulier in genua, quæ se vilibus maritis sociat, perdit splendorem generis. Concordat aptè simile illud Plutarchi in Præceptis conubialibus. Qui equos, inquit, ascendere imbecillitate aut mollicia corporis impediti nequeunt, eos sese flectere & procumbere docent: ita & qui nobiles opulentasque uxores acceperunt, non se quidem præstantiores reddunt, sed illas comminuunt & debilitant. In quam etiam sententiam apud Liv. lib. 10. Virginiam Auli filiam patriciam Volumnio plebejo nuptam, matronæ sacris pudicitia patriciæ arcuerunt, quoniam desisset esse patricia, quæ plebejo nupserat. Quanquam scio hodie nonnullos similiter nobilitate uxoris attoniti & insolescere solitos, ut apud Cor. Tac. l. 2. An c. 43 f. de Cneo Pisone, Præter, ait, paternus Spiritus, uxoris quoque Planciæ, nobilitate, & opibus accendebatur. &c.

III. An Nobilis provocans Rusticum pugnabit per se vel per famulum? Vide Iacob, de Castil. tr. de Duell. lib. 1. c. 2. n. 1. & seqq. Par. de Puteo tr. de re milit. lib. 4. c. an miles per totum. FINIS.